Rabila Majjaanawa k'Isa
Markus
yi riiŋe

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Markus yi riiŋe. Markus geŋ yoŋ ti diine ɗoŋ zina k'Isa ye, wo ɗe yoŋ yi turguyte ti Pool wo soŋ yi niibe ti Piyer pây. Yoŋ yi riiŋe a kane ɗoŋ Yawudiyagi ye, kono y'an di kize Isa yoŋ Ulo Raa ki kotto.

Adda mattup ette Markus yi ruute sulɗi ɗoŋ Isa y'ize a siiɗo, dooyiso ere yi duuye ɗuwo, urzi k'untadí wo ti balɗiyadí pây. Isa yi kazita ono Raa ti toogo, y'an d'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni, yi lommite siitanɗani wo yi d'isiyo sulɗi k'armika ɓaadaŋ.

Adda mattup ki Taasuwa ere ti Kaaga, Raa y'a ruute y'a t'igibo wedusu y'a utta ɗoŋ k'Izirayel. Aame Isa y'iina siiɗo geŋ, siiɗo k'Izirayel kane ɗoŋ Romeŋ an t'umbe to, an di'n ize ki toogo an d'uttile a kane. Kane ɗoŋ k'Izirayel an elkiyo wede Raa y'a t'igibo geŋ, y'an di'n aɗɗa ti bey ɗoŋ Romeŋ. Wo ɗe Isa yi k'iido'ŋ k'uttiyo ere gettiyo ye. Y'iido'ŋ y'a utta kane ɗoŋ oola urzi Meeda siitanɗani wo olɗikadaŋ pay, kono an d'olliga onamí wo an d'ozire eego.

Zaŋ Batis yi kazita rabila k'Almasi
(Matiye 3.1-6,11-12; Lik 3.1-6,15-18)

1 Kun ollo ette eesiyo Rabila Majjaanawa k’Isa
Almasi Ulo Raa. 2 Ono eŋ an riiɲe ti kaaga
adda mattup ki nebi Ezayi, an’de: «Kun ollo, n’a
t’igiba wede zindó y’a ooguma ki poone ti kee,
y’a di t’okkimey urzizá. 3 Iŋkino maŋ ɗoŋ an
d’ollige golla ki wedusu yi ɗollite adda balɗa, yi
d’eesiyo: Kun i t’okkoŋ urzi Galmeega, erkiyagí
kun i ti’n okkoŋ ki diine ɗelele[*].»
4 Geŋ aa Ezayi y’a ruute, Zaŋ Batis y’a iina yi
lekkiyo adda balɗa. Ɗoŋ an d’ettiyo tuddí, y’an
di kazita, yi d’eesiyo: «Kun ti kama lekkiyaguŋ,
an un ti’n suyyo batem wo Raa y’un t’isa
tambobino a olɗikaguŋ te.» 5 Ɗoŋ ɓaadaŋ ti siiɗo
Ziide wo ti geeger Zeruzalem an d’ettiyo tukki
Zaŋ. An t’ooɗibe addaŋ a urzi k’olɗikadaŋ a
ɗaana ɗuwo pay, wo yoŋ yi-ti’n suyyiso batem
adda k’ooye Zurden.
6 Zaŋ geŋ kallayí y’ossiyo an indigo k’ilali
ziŋzo, wo ser a tooni ki golmodo. Omɓadí
gannoori ti madde[†]. 7 Y’an di kazita ɗuwo, yi
d’eesiyo: «I d’ede wede ettiyo k’itadó yoŋ toogo
yi jiire nuŋ, wo ni k’îide n’a ki t’ottile n’a ki
t’eeze sibe toɓiyagí ye. 8 Nuŋ n’unni suyyiso
batem t’ahu, wo yoŋ y’unni suyya batem t’Unde
Kamileŋ̰.»

Suyyiso batem wo naamiya daggiya k’Isa (Matiye 3.13-17; Lik 3.21-22)

9 Aame geŋ Isa y’a iide ti geeger Nazaret siiɗo
Galile, wo Zaŋ y’a ti y’ zuyye batem adda k’ooye

---

* **1:3** 1.3 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1 wo Ezayi 40.3.

† **1:6** 1.6 Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 1.8.

Zurden. 10 Aame Isa y'aɗɗiya t'adda k'ahu, yi
wulle kandaane a t'îhina, wo Unde Raa ti ɗeegu
ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddí. 11 Wo
y'a illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede:
«Kee Ulo nuuno, ni ki giyye ɓaadaŋ, ulbó uŋse ti
kee me‡.» 12 Yi t'uɗɗe t'ahu maŋ, a kaamiki Unde
Raa t'a-di t'iide k'adda balɗa. 13 A ume geŋ y'a
likke onniyo ada piɗe ti seyɗi. Aame yi lekkiyo
geŋ, Meeda siitanɗani t'a yi niime daggiya, wo
kane maaleekiyagi Raa ti yode, an i di naabiya.

Sanalliyagi ɗoŋ ki poone
(Matiye 4.12-17; Lik 4.14-15)

14 Onniyo soo Zaŋ an ti y' ziiɗa daŋgay,
maŋ Isa y'a iŋgile siiɗo Galile yi kazita Rabila
Majjaanawa ki Raa, 15 y'ede: «Onniyo t'îide,
wo Moziko Raa t'iina goppoŋ. Kun ti kama
lekkiyaguŋ, kun amɓo a Rabila Majjaanawa
ettiyo.»

16 Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile,
maŋ yi d'uuney zemɓa sire, Simo ti leemadí
Andire. An kakkiya lembiɗagaŋ k'adda bar kono
kane naabadaŋ sawwiya puuni. 17 Maŋ Isa y'an
di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nuŋ n'un di'n
isa ɗoŋ dehutu ɗuwo kono an d'etto k'urzizó.»
18 A kaamiki lembiɗagaŋ an d'iili, an di y' diine.

19 Tiŋ geŋ Isa y'a iide ki ɗaana booloŋ maŋ,
yi d'uuney Zak ti leemadí Zaŋ iŋ̰ŋ̰i Zebede, kane
adda tooko an okkime lembiɗagaŋ. 20 Aame geŋ
y'a ti'n wiike, maŋ kesiko meegaŋ Zebede an di

‡ **1:11** 1.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7 wo Ezayi 42.1.

y’iili adda tooko ti ɗoŋ naabo me, wo kane an di
y’ diine.

Wede i-d’ede siitan a eedí (Lik 4.31-37)

21 Saŋ maŋ an d’iŋgile ki geeger Kapernayim.
A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa y’a
t’iide k’adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso,
y’a iise dooyiso ɗuwo. 22 Dooyisadí gette t’an di’n
ziiɗa, kono yoŋ yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki
yode batum, wo aakede ki ɗoŋ suuniyo k’oogoro
ge ki dooyiso ye.
23 Adda ɓoy geŋ i d’ede wedusu i-d’ede siitan
a eedí, y’a iɗili, y’ede: 24 «Isa wede ti geeger
Nazaret, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee
k’iido daggiyadey ko? Nuŋ ni ki suune, kee Wede
Kamileŋ̰ Raa y’igibo.»
25 Iŋkino maŋ Isa y’a t’iɗɗise siitan gette,
y’ede: «M’a t’appa bizí, wo mi t’aɗɗo ti tukki
wede me!» 26 Siitan gette t’a-ti yi zihite wede
me, wo t’a-t’uɗɗe ti ɗollite. 27 Ɗoŋ pay an ziiɗa
giggiraŋ, an d’iise rootiyto ti tuddaŋ, an’de: «Eŋ
moo me? Dooyiso ette aware aa ki wede adda
toogo kino me! Siitanɗani toŋ y’an di rootiyo an
t’aɗɗe, wo an d’ollige onamí!»
28 A kaamiki geŋ rabila k’Isa a-tiipe adda siiɗo
Galile pay.

Eliyo beeko a ɗoŋ k’eeni ɓaadaŋ (Matiye 8.14-15; Lik 4.38-39)

29 Saŋ maŋ aŋ Isa an t’uɗɗe t’adda ɓoy wede
Yawudiyagi ge dooyiso me, an t’iide daŋ Simo
kane ti Andire, wo Zak ti Zaŋ toŋ ti kane. 30 An

iiney maŋ an t’uuney ande Simo ekk’oŋgali i-
ti d’iire, aame geŋ an i di ruute Isa kono tode.
31 Y’a d’iide goppoŋ ki tuddutú, yi ziiɗa beytú
y’a-t’iiziga. A kaamiki ooriyo t’a t’iili, wo t’an
d’iise naabiya. 32 A peeɗo t’a t’iire maŋ, tiŋ geŋ
ɗuwo an i di ziko ɗoŋ k’eeni ti ɗoŋ an d’ede
siitanɗani a eedaŋ. 33 Ɗoŋ geeger pay geŋ an
t’ugiye a biza bumɓu ɓoy wede Isa adda.
34 Y’an d’ele beeko a ɗoŋ k’eeni ɓaadaŋ i
dabirsa wede tuuku toŋ t’ita k’eenizí k’eenizí,
wo siitanɗani ɓaadaŋ y’an ilmiti. Yoŋ y’an
k’ooliyo urzi a siitanɗani an ki d’orba ye, kono
kane an yi suune yoŋ Isa wee wee me. 35 Soggo
maŋ, y’a ziiha ti diɗɗo k’adda balɗa kono y’a
tondey Raa. 36 Ume i wiyye maŋ, Simo ti ɗoŋ
a itadí an t’iide dehuzí. 37 Aame an y’uune
maŋ, an i di ruute, an’de: «Ɗoŋ pay an ki
dehu.» 38 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «In
t’odo k’illiyagi goppoŋ geŋ̰ŋ̰o, rabila gette a kane
toŋ n’an di ti kizey kay, kono nuŋ n’iido miŋ
k’iŋkino.»
39 Maŋ Isa y’a-t’izire siiɗo Galile gette pay,
yi kazita ono Raa a ɓoyɗi ɗoŋ Yawudiyagi ge
dooyiso, wo siitanɗani yi-ti’n lommite.

Eliyo beeko a wede bitiɗe
(Matiye 8.1-4; Lik 5.12-16)

40 I d’ede wede bitiɗe y’a iide k’ume k’Isa, y’a-
dikke a ɗaanadí wo yi-d’oɓe bey, y’ede: «Ki dehu
maŋ, k’o eli beeko n’a t’ise kamileŋ̰ a ɗaana
Raa.» 41 Isa yi y’ wulle maŋ, i di t’ize sommagi,
y’a igibe beezí y’a yi butte, wo y’a ruute, y’ede:
«Nuŋ ni dehu, ki t’iso kamileŋ̰!» 42 A kaamiki

bitiɗayí an ŋ̰ukkiɗe, y'a t'ize kamileŋ̰. 43 Aame
geŋ kesiko Ĩsa y'a y'igibe, wo y'a d̃i y'iipiɗe,
44 y'ede: «K'ollo koɗuwo, a munɗa wede ize eŋ
a wenɗa soo toŋ ki rootey ye! Wo ɗe k'odo
deddet ki-ti kazoy tuddá a wede seɗeke y'a ki
ti wolley, wo k'a eloy munɗa ki seɗeke a kize ki
t'ize kamileŋ̰ aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro
in d'ise, kono̰ ɗoŋ pay an di wolle kee k'uune
bee.» 45 Miŋ wede geŋ yi t'uɗɗe maŋ, y'a iise
kazita a ɗoŋ pay a beeko ere y'uune gette. Iŋkino
maŋ rabila gette a-tiipe a omagi pay, urzi Isa y'a
ette k'adda k'ille umbo. Y'a uupe balɗa wo ɗoŋ
an d'ettiyo ki tuddí t'ume tuuku toŋ maŋ.

2

Isa yi ele beeko a wede ruŋguyuŋ
(Matiye 9.1-8; Lik 5.17-26)

1 Onniyo miibi k'ita maŋ Isa y'a-gime Kaper-
nayim. Ɗoŋ an illiga maŋ Isa yi-gimo, yoŋ adda
ɓoy. 2 Ɗuwo an d'uune ɓoy wede Isa adda geŋ
ɓoo a-t'uɗɗe biza bumɓu. Wo y'an di kazita
ono Raa. 3 Aame geŋ i d'iido ɗuwo an d'umɓo
wede ruŋguyuŋ ti zaaɗe, ɗoŋ piɗe ge sarkiya.
4 Wo urzi an i-di t'ette k'ume k'Isa umbo kono
ɗuwo ɓaadaŋ. Iŋkino maŋ an a-ti gili t'ekki
ɓoy, an d'ihina bulɗo t'eego a ume Isa yi t'îhira.
Wede ruŋguyuŋ geŋ an ti y' zuyye ti zaaɗayí
pay a gulbayí. 5 Isa yi wulle kane an ziipe
addaŋ a yode maŋ, aame geŋ yi di ruute a wede
ruŋguyuŋ, y'ede: «Ulo ki nuŋ, olɗikadá n'a y'
t'ize tambobino.»
6 A ume geŋ i d'ede ɗoŋ suuniyo k'oogoro
miibi, an ti guune. Kane an d'elkiso adda

k’addaŋ, an’de: 7 «Ki moo me wede eŋ yi rootiyo
iŋkino me? Yi kalɗa suma Raa! Wee wee aane
aase tambobino a olɗiko wede, daa ki Raa siidí
ye maŋ?» 8 A kaamiki, elkisadaŋ Isa y’a ti zuune
adda k’addí, wo y’an di ruute, y’ede: «Ki moo
me kun d’elkiso adda k’adduguŋ iŋkino me?
9 Ise laylay a jiire miŋ too me a nuŋ n’a roote
a wede ruŋguyuŋ: “Olɗikadá Raa y’a y’ t’ize
tambobino” kunuŋ, n’a roote: “Ki t’oozo, ki
t’amɓo zaaɗayá wo k’a oziro me?” 10 Wo ni dehu
kun di suune, nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ,
adda duniya ette o d’ede toogo k’isiyo tambobino
a olɗiko.» Maŋ yi di ruute a wede ruŋguyuŋ,
y’ede: 11 «Nuŋ n’a di rooto, ki t’oozo, ki t’amɓo
zaaɗayá, k’a aaho ɓoozá.»
12 A kaamiki wede y’a t’iiziga, y’a t’umɓe
zaaɗayí a ɗaana ɗoŋ pay, y’a t’uɗɗe y’a iŋgile.
Kane ɗoŋ pay geŋ an ziiɗa giggiraŋ, an tamma
Raa, an’de: «Munɗa kino eŋ kaŋ soo toŋ ay ki
wulle ye.»

Isa yi waaku Lebi
(Matiye 9.9-13; Lik 5.27-32)

13 Onniyo soo Isa y’a-gime biza bar Galile. Ɗoŋ
ɓaadaŋ an d’ettiyo tuddí wo yi di’n dooyiso.
14 Tiŋ geŋ y’a iide, a urzi yi wulle Lebi ulo k’Alpe,
yi-guune a ume naabadí yi seɗɗu jibaaye. Isa
yi di ruute, y’ede: «Ki ni daani!» Maŋ yoŋ y’a
t’iiziga wo y’a yi diine.
15 Isa y’iide’ŋ y’a-guune omɓo ti sanalliyagí di
Lebi. Aame an ti guune maŋ, ɗoŋ seɗɗu jibaaye
ɓaadaŋ ti ɗoŋ k’olɗiko oŋgo pây an di-guune ti
kane kaŋ soo, kono ɗoŋ ɓaadaŋ i yi diine me.

16 Kane ɗoŋ suuniyo k’oogoro ti diine Pariziyeŋ
an wolliyo Isa y’omɓo ti ɗoŋ seɗɗu jibaaye wo
ti ɗoŋ k’olɗiko oŋgo iŋkino maŋ, an an di ruute
a sanalliyagí, an’de: «Ki moo me yi d’omɓo ti
ɗoŋ seɗɗu jibaaye wo ti ɗoŋ k’olɗiko oŋgo me?»
17 Isa yi’n illiga maŋ, y’an di ruute, y’ede: «Kane
ɗoŋ waaliŋ an ki y’ dehe ye wede daawiya me,
wo i yi deh̃e ɗoŋ k’eeni. Nuŋ ni k’iido’ŋ waaku
kane ɗoŋ ki diine ye, wo ɗe n’iido’ŋ waaku kane
ɗoŋ k’olɗiko.»

Dooyiso k’Almasi ti ere ki Pariziyeŋ a ki t’ettiyo soo ye

(Matiye 9.14-17; Lik 5.33-39)

18 Onniyo soo sanalliyagi ki Zaŋ Batis ti
Pariziyeŋ, an di lekkiyo onniyo muno daa
k’omɓo. Ɗoŋ miibi an d’iide an tunde Isa, an’de:
«Ki moo me kane sanalliyagá onniyo muno an
ki lekkiyo daa k’omɓo ye, wo kaciŋ sanalliyagi
ki Zaŋ ti ɗoŋ ki Pariziyeŋ, onniyo muno an di
lekkiyo daa k’omɓo me?» 19 Isa y’an di’n gime
onamaŋ, y’ede: «Kun elkiyo miŋ ɗoŋ an’ni wiiko
a tarnaape seeɗu, onniyo muno an di lekke daa
k’omɓo ko aame kule k’ere yoŋ a diinayaŋ maŋ?
Aha, iŋkino ye! Ise onniyo miibi toŋ kule k’ere
a sirpadaŋ maŋ, onniyo muno an k’aane an ki
lekke daa k’omɓo ye. 20 Wo saŋ onniytagi an
d’aana, aame kule k’ere ti diinayaŋ an ti y’umɓa
maŋ. A onniytagi geŋ kane onniyo muno an di
lekka daa k’omɓo kollo. 21 Beehiye ye wenɗa yi
d’amɓe buuɗe kalle aware y’a-t’obbira ekki kalle
mazzini me, para maŋ buuɗe wede aware geŋ

y'a t'aaɗi kalle wede mazzini geŋ̰ŋ̰o, a di sittite a ceere sey.
[22] Wo beehiye ye wenɗa yi t'eepe toote k'iŋ̰ŋ̰i
biŋ̰ wede oozige ɓotto adda riitile wede mazzini
me, para maŋ toote geŋ y'a-ɓatte riitile, wo toote
ti riitile pây i-litte. Ki too maŋ toote wede oozige
ɓotto geŋ eepiyadí adda riitile wede aware.»

Isa yi rootiyo a urzi k'onniyo ere ki puukiyo (Matiye 12.1-8; Lik 6.1-5)

[23] Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ,
Isa yi doopiɗe t'adda domɓi ɗoŋ ki geme ti
sanalliyagí. Aame geŋ kane sanalliyagí an d'iise
sattita geme an di doyɗiso*. [24] Kane Pariziyeŋ
an i di ruute Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyagá
an d'isiyo munɗa wede oogiradiŋ ti k'ele urzi
k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyadiŋ te†?»
[25] Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ki
kotto kun gire munɗa wede ti kaaga onniyo soo
yode Dawut y'ize ti ɗoŋ a itadí, aame an t'ize
ooŋ̰e wo mosogo ti'ni ziiɗa geŋ me. [26] Aame
mo̰zigo goole ɗoŋ seɗeke Abiyatar geŋ, Dawut yi-
t'iide adda Ɓoy Raa wede an ikkima ki golmodo,
y'a ziki mappa wede an i ele seɗeke a Raa, wo
yode ti ɗoŋ a itadí toŋ an d'iimi. Wo Raa y'an
k'ize munɗa ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi
an d'oomi me, oogiradiŋ t'ele urzi a ɗoŋ seɗeke
ɗaŋŋal‡.»
[27] Wo Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniyo
ere ki puukiyo gette Raa yi ti ziipe a wede, wo

---

* **2:23** 2.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 23.25. † **2:24** 2.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.21. ‡ **2:26** 2.26 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7.

wede geŋ Raa yi y'ikkima kono k'onniyo ere ki
puukiyo ye. 28 Iŋkino maŋ nuŋ wede an n'ehe
aa ulo wede eŋ, o d'ede urzi k'isiyo munɗa wede
aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadiŋ toŋ
maŋ.»

3

Isa yi ele beeko a wede beezí unto
(Matiye 12.9-14; Lik 6.6-11)

1 Saŋ maŋ Isa y'a t'iide sey k'adda ɓoy wede
Yawudiyagi ge dooyiso. Adda ɓoy geŋ i d'ede
wedusu soo iŋkino beezí unto. 2 Kane Pariziyeŋ
an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono
kamo an di wolliyo koomadí, a onniyo ere ki
puukiyo Yawudiyagi, a wede geŋ yi-t'ela beeko
ko. 3 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute a wede beezí
unto geŋ, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ôhor a diine
ɗuwo kino.» 4 Maŋ Isa y'a tunde ɗoŋ i yi wolliyo,
y'ede: «Oogiradiŋ t'ele urzi k'isiyo ki moo me
a onniyo ere ki puukiyadiŋ te? A wedusu ki
d'ise beehiye kunuŋ, ki d'ise ulsu ko? Wedusu
k'a y'utte kunuŋ, k'a yi t'îde ko?» Wo ɗe kane
an d'annugu ɗeɗɗek. 5 Aame geŋ kane Isa yi
di'n wolliyo adda k'edayaŋ ti kulkuwo, wo addí
a litte kono kane addaŋ zakiɗi. Iŋkino maŋ yi
di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'onɗo.»
Maŋ y'a y'unɗe, wo beezí a t'ikkima. 6 Saŋ kane
Pariziyeŋ tiŋ geŋ an t'uɗɗe, a kaamiki an t'ugiye
ti ɗoŋ a ita k'Erod, an t'îide onamaŋ kaŋ soo a
tukk'Isa, an di dehe urzi ki tôwwadí.

Ɗoŋ ɓaadaŋ an daaniya Isa
(Matiye 4.25; 12.15-16; Lik 6.17-19)

[7] Isa ti sanalliyagí an t’irga biza bar ki Galile,
wo ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an di y’ diine. Kane ɗuwo
geŋ an’tiyo ti siiɗo Galile, ti siiɗo Ziide, [8] ti geeger
Zeruzalem, ti siiɗo k’Idume, ti dar k’ooye Zurden
ki kese peeɗo ge-koliyo, wo ti siiɗo ere i ɗuule
geeger Tir ti Sidoŋ. Kane ɗoŋ duuru pay geŋ an
d’iide k’ume k’Isa kono an illiga sulɗi ɗoŋ pay
y’isiyo geŋ me. [9] Iŋkino maŋ Isa y’an di ruute
sanalliyagí, y’ede: «Kun’do, kun o wolli tooko,
kun o-t’argi gopporŋ kono ɗoŋ duuru an ki ti’n
ŋ̰iiɗa ye.» [10] Yi ruute iŋkino kono yoŋ y’eliyo
ɓ̰eeko a ɗoŋ ɓaadaŋ geŋ, wede k’eeni tuuku toŋ
yi ŋaayu, y’ette, y’a bottey tuddí. [11] Wo kane ɗoŋ
an d’ede siitan eedaŋ geŋ, wede tuuku yi wolliyo
Isa maŋ yi-t’ottilso, yi d’eesiyo ɗollite: «Kee Ulo
Raa! Kee Ulo Raa!» [12] Wo ɗe y’an di ruute ti
golla zakiɗi a ɗuwo, kono an ki roote ye a munɗa
wede y’ize me.

Beeriyo ɗoŋ zina k’Isa
(Matiye 10.1-4; Lik 6.12-16)

[13] Saŋ maŋ Isa yi wiike ɗoŋ aa addí i dehu,
an d’iŋgile ti yode k’ekki mokkolo. [14] Maŋ yi
d’iiɗiba ti diinayaŋ ɗoŋ koomat makumu sire
y’anni wiike sundaŋ ɗoŋ zina. Yoŋ yi’ni biire
a yode, kono y’anni t’ikkipa kazita k’ono Raa.
[15] Wo y’an d’ele toogo ki lommite siitanɗani
ɗoŋ an t’ooney a ɗaanadaŋ. [16] Eŋ̰ŋ̰o sumɓiyagi
ɗoŋ koomat makumu sire Isa yi ɓ̰iire me: Simo
wede Isa y’a yi wiike sundí soo te Piyer*; [17] Zak
ti leemadí Zaŋ iŋ̰ŋ̰i Zebede, Isa yi di’n waaku

* **3:16** 3.16 Suma Piyer i-kaza mokkolo.

sundaŋ Bonarzez, i-kaza kane geŋ aa eɗɗiso
mizzi; 18 Andire, Pilip, Bartelemi, Matiye, Toma,
Zak ulo k'Alpe, Taade, Simo wede addí wehini
kono siiɗadí me, 19 wo Ziidas Iskariyot wede saŋ
y'an di y' t'ela Isa a bey ɗoŋ k'olmiɗayí.

Isa maawí an yi dehu
(Matiye 12.24-32; Lik 11.15-23; 12.10)

20 Saŋ maŋ Isa ti sanalliyagí an di-gimo ɓoy,
wo ɗoŋ ɓaadaŋ an di t'ugiye sey, urzi an d'oomi
munɗa toŋ umbo. 21 Aame maawí an illiga
iŋkino maŋ, an t'iide waakuzí, kono an elkiyo
eedí ti digge.

Toogo k'Isa t'ettiyo ti too me?

22 Ɗoŋ suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem an
di rootiyo, an'de: «Meeda siitanɗani sundutú
Belzebul ti yode. Geŋ Meeda siitanɗani i eliyo
toogo ki lommite siitanɗani me!»
23 Iŋkino maŋ Isa y'anni wiike, y'an di ruute
t'ono ombiɗe, y'ede: «Mummino me Meeda
siitanɗani t'a limmi tuddutú me? 24 Aame
moziko ere tuuku ɗoŋtú an ɗeyyiso ti tuddaŋ
maŋ, kane geŋ an k'aane an ki ti lekke kaŋ soo
ye. 25 Wo aame adda ɓoy ɗoŋzí an ɗeyyiso ti
tuddaŋ maŋ, kane geŋ an k'aane an ki ti lekke
kaŋ soo ye. 26 Geŋ iŋkino kay, aame Meeda
siitanɗani ti ɗeyyiso ti siitanɗani eebutú maŋ,
geŋ an ɗeyyiso ti tuddaŋ batum. Wo ɗe geŋ
ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye, t'a
ɗaŋga! 27 Aame wede yi dehu yi-t'ette adda ɓoy
ki wede i-d'ede toogo wo y'a sikiti sulɗizí maŋ,
wede geŋ ki poone y'a-kettite wede toogo ɗoo
miŋ, y'a aane y'a sikiti sulɗi t'adda ɓoy kollo.

28 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Ɗuwo Raa
y’an t’isa tambobino a olɗiko ere pay an isiyo, ti
kalɗita ere pay an kalɗita suma Raa gette. 29 Wo
ɗe wede tuuku i kalɗita Unde Kamilen̰ maŋ, yoŋ
geŋ toc Raa yi-k’isa tambobino ye, ol̰ɗikadí t’a
lekka ki daayum.» 30 Isa y’an orbe iŋkino kono
ɗuwo an’de yoŋ i-d’ede siitan a eedí.

Mekk’Isa ti zemɓadí
(Matiye 12.46-50; Lik 8.19-21)

31 Isa adda ɓoy, aame geŋ meedí ti zemɓadí an
d’iina, wo an t’îhira ti paate, an d’igibe wedusu
y’an di y’ waako. 32 Ɗoŋ ɓaadaŋ an di-guune,
Isa an ti y’ ɗuule, yoŋ a diine. Maŋ an i di ruute,
an’de: «K’ollo, meedá ti zemɓadá an t’îhira ti
paate, an ki dehu.»
33 Isa yi di’n gime onamí, y’ede: «Ki kotto maŋ,
meedó ti zemɓadó aŋ wee wee?» 34 Maŋ ɗoŋ
i-guune i ti y’ ɗuule geŋ yi di’n wolliyo adda
k’edayaŋ, wo y’a ruute, y’ede: «Kun wollo, kane
en̰n̰o aŋ meedó ti zemɓadó me. 35 Iŋkino maŋ
wede tuuku y’isiyo sulɗi ɗoŋ pay Raa yi dehu
geŋ, yode gen̰n̰o leemadó, teemadó wo meedó
me.»

4

Ono ombiɗe a tukki wede korso
(Matiye 13.1-9; Lik 8.4-8)

1 Isa yo a biza bar Galile, aame geŋ y’a iise
dooyiso ɗuwo sey. Ɗoŋ duuru ɓaadaŋ ɓaadaŋ
an di-t’ugiye, iŋkino yi di gili adda tooko ekk’ahu,
y’a-guune wo kane ɗoŋ duuru pay an t’îhira a
biza bar. 2 A dooyisadí gette y’an di’n duuye

a sulɗi ɓaadaŋ t'ono ombiɗe, y'ede: 3 «Kun
ollo! I d'ede wedusu soo iŋkino yi t'iide korso
buzu k'adda doome. 4 Aame yi sakkisa geŋ,
buzu oŋgoŋ a-zilɗiti a urzi, emɓi an iido'ŋ an
di-tiɓɓe pay. 5 Buzu oŋgoŋ soŋ a-zilɗiti a ume
wede t'adda'ŋ paŋgiragi, siiɗadí baata. Kane
geŋ a t'uɗɗe kesiko kono siiɗadaŋ soodo. 6 Aame
peeɗo ti-gilo wo t'ihina maŋ, kane geŋ a t'igge, a-
biiha kono sondayzaŋ i ki ti ɗiige ye. 7 Ɗoŋ soŋ
a-zilɗiti adda k'ahimagi, kane geŋ a t'uɗɗe wo
ahimagi an iiziga maŋ, an di'n ippe an ki d'ehe
ye. 8 Ɗoŋ oŋgoŋ soŋ a-zilɗiti a siiɗo ere beehiye,
kane geŋ a t'uɗɗe, an d'ihira wo an d'ehe: ulo
muduso soo y'a ehe iŋ̰ŋ̰i ada g'aɗo, soŋ ada zoot
wo soŋ meeda.»

9 Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Wede i-d'ede
kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koɗuwo!»

Ki moo me Isa yi rootiyto t'ono ombiɗe me (Matiye 13.10-15; Lik 8.9-10)

10 Saŋ Isa y'a t'irga ti tukki ɗoŋ duuru. Aame
geŋ ɗoŋ i ti y' ɗuule ti kane sanalliyagi koomat
makumu sire geŋ an di y' tunde, ki moo me
y'an rootiyto a ɗoŋ duuru t'ono ombiɗe me?
11 Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «A kune'ŋ Raa y'un
ele suuniyo ki sulɗi ɗoŋ ombiɗe ki Moziko Raa
te, wo ɗe a ɗoŋ oŋgoŋ sulɗi pay geŋ an an
rootiyto'ŋ t'ono ombiɗe, 12 iŋkino:

"Kane geŋ an di wolliyo kereŋ̰, wo munɗa an ki
y' wolliyo ye,
an d'ollige kereŋ̰, wo ono itadaŋ an ki ti suuniyo
ye,

para maŋ an di-kime ki tukki Raa, y’an t’ise
tambobino a olɗikadaŋ te*!”»

Ooɗibe k’ita k’ono ombiɗe a tukki wede korso (Matiye 13.18-23; Lik 8.11-15)

13 Isa y’an di ruute sey, y’ede: «Ono ombiɗe
eŋ itadaŋ kun ki’n suuniyo ye! Ɗe mummino
kun di’n suuna ita k’ono ombiɗe pay geŋ me?
14 Wede korso geŋ yi korso ono Raa. 15 Buzu wede
i zilɗiti a biza k’urzi geŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige
ono Raa, wo ɗe an t’ollige maŋ a kaamiki Meeda
siitanɗani t’ettiyo, ti-t’oɗɗipe ono geŋ t’adda
k’addaŋ me. 16 Buzu wede i zilɗiti a ume wede
t’adda paŋgiragi geŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige
ono Raa, kesiko ulbaŋ uŋse an d’amɓu. 17 Wo
ɗe ono sottadaŋ ti ki ti ɗeegu adda k’addaŋ, an
aa ki seeɗu zakiɗi ye, aame i ettiyo dabar ise
ɗuwo an’ni dabirsa kono an umɓe a ono Raa
maŋ, kesiko an t’argu. 18 Buzu wede i zilɗiti
adda k’ahimagi geŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono
Raa, 19 wo ɗe saŋ elkisito a sulɗi duniya, dehutu
k’urzi maala wo zaapu k’adde a sulɗi ɗoŋ ulpi
tuddaŋ ti dehu ti doolo toŋ ede. Kane pay geŋ
ono an di’n appiya, an ki d’ohire ye a urzi Raa
me. 20 Ki ɗaŋgu buzu wede i zilɗiti a siiɗo ere
beehiye gette, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono Raa wo
an di’n seeɗu adda k’addaŋ, an d’ohire a urzi
Raa, an aa d’ooniyo eebaŋ ti doolo, aakede ulo
muduso soo y’a ehe iŋ̰ŋ̰i ada g’aɗo, soŋ ada zoot,
wo soŋ meeda.»

---

* **4:12** 4.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

Ono ombiɗe a tukki pitila
(Matiye 5.15; 10.26; Lik 8.16-18; 11.33; 6.38)

21 Isa y’an di ruute sey, y’ede: «Aame wede y’a
t’uyye pitila maŋ, y’a-t’ossibe bogoro kunuŋ, yi-
ti t’ele a ita k’oŋgali ko? Aha, ki too maŋ y’a ti
zaape t’awwa. 22 Sulɗi ɗoŋ pay ombiɗe’ŋ, saŋ
onniyo soo a t’ooɗiba ita, wo ono ɗoŋ i ki dehu
ɗuwo an k’olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo a t’aɗɗa
a toore. 23 Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ,
y’ollo koɗuwo!»
24 Isa y’an di ruute sey, y’ede: «Kun koona
mentikagi a ono ɗoŋ kun ollige. Ɗerec, dooziyo
ere kun dooziyo a ɗuwo gette, Raa toŋ y’un ti
dooza a kune iŋkino kay, wo y’a d’oɓa ti jugulu
a kune me. 25 Ɗerec, a wede i-d’ede suuniyo’ŋ,
an i-t’eela t’eego, wo ɗe a wede i-k’ede suuniyo
ye, ere booloŋ i-d’ede toŋ an i-t’amɓa.»

Ono ombiɗe a tukki buzu wede aɗɗiya siidí

26 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Moziko Raa tod’ ti
deeyiso aa wede yi sakkisa buzu adda doomizí.
27 Wo ki yode diɗɗo t’ettiyo yi-ti moone, wo ume
i t’ompilso maŋ yi-t’oozige, yi ki suune ye ume
buzu y’aɗɗiya wo yi d’ohire mummino toŋ maŋ.
28 Naabo gette i ti suuniyo tode siiɗo sittú. I-
t’aɗɗiya ki poone soole, saŋ i-t’isiyo koyile, saŋ
mahuwe i-ti paṉa, saŋ i-ti tana. 29 Aame i ti tana
maŋ, wede yi d’̃amɓu suwwo ki ayɗu baa, kono
peeɗo t’îide k’ayɗu†.»

Ono ombiɗe ekk’ulo k’undumu sundí mutard
(Matiye 13.31-32; Lik 13.18-19)

---

† **4:29** 4.29 Kun wollo adda mattup ki Zowel 4.13.

30 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Moziko Raa in
t’eese tod’te aa moo me? In di roote tod’te
ti ono ombiɗe ɗoŋ tuuku me? 31 Tode gette
ti deeyiso aa ulo k’undumu soo sundí mutard.
Aame ki kiira geŋ, ulo k’undumu miŋ yoŋ ŋ̃eŋku
a jiire ti diine k’iŋ̃ŋ̃i k’inda pay ɗoŋ adda duniya.
32 Wo ɗe ki-giira kotto maŋ, yi-t’aɗɗiya yi d’isiyo
goole i ceeriyo inda ɗoŋ pay adda jineene geŋ̃ŋ̃o,
yi d’ahuntu layɗayi deero emɓi an d’appiyta
ɓoyɗizaŋ eego.»

33 Geŋ Isa a dooyisadí gette, yi’ni duuye ɗuwo
t’ono ombiɗe ɓaadaŋ iŋkino, aa ere an aane an
y’olliga. 34 A ɗuwo munɗa daa k’ono ombiɗe
y’an ki rootiyo ye, wo ɗe aame yoŋ siidí ti
sanalliyagí maŋ, y’an t’ooɗibe ita k’ono ombiɗe
pay geŋ me.

Isa toogo i jiire maaye ɓaadaŋ
(Matiye 8.18,23-27; Lik 8.22-25)

35 A onniyo gettiyo batum a peeɗo t’a t’iire
maŋ, Isa y’an di ruute a sanalliyagí, y’ede: «In
ti doopo’ŋ ti dar bar ti nee.» 36 Iŋkino maŋ ɗoŋ
duuru an di’n iili zeŋge t’inno, kane sanalliyagí
an a di gili ti yode adda tooko, wo tookiyagi doolo
toŋ ede a sirpadaŋ an d’iŋgile.

37 A kaamiki, i d’iiziga maaye ɓaadaŋ adda
bar. Ahu geŋ i-kolzite kolzite i d’oɓite k’adda
tooko, tod’te i t’ôoniyo t’ahu. 38 Isa geŋ yoŋ
a ume k’ita, y’a udige kuy y’a ti ziɗɗe eedí a
wasaade. Sanalliyagí an t’iide an di y’inne, wo
an i di ruute, an’de: «Wede dooyisadey, kine in
t’unto miŋ, kee ki moone tanɗaŋ?» 39 Iŋkino
maŋ Isa y’a t’iiziga, y’a y’iɗɗise maaye me, wo

ahu bar y'an di ruute, y'ede: «Kun ôhor! Kun t'asso!» Maŋ maaye y'a ziiɗa, wo ahu toŋ an t'udige ɗeɗɗek.

40 Saŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kun
orgiso iŋkino moo me? Kun ki ziipe adduguŋ a
nuuno ye ɓotto ko?» 41 Wo kane orgiso t'anni
ziiɗa ɓaadaŋ, an di rootiyto tuddaŋ, an'de: «Yode eŋ moo wede me, kono aŋ maaye ti ahu bar toŋ an d'ollige onamí me‡!»

5

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitan a eedí (Matiye 8.28-34; Lik 8.26-39)

1 Saŋ Isa ti sanalliyagí an d'iiney a siiɗo Gadara
ti dar bar Galile ti nee. 2 Isa yi ti ɗiige t'ekki tooko
maŋ, a kaamiki i d'iide wedusu t'ume muuziyagi
yoŋ i-d'ede siitan a eedí, y'iide'ŋ y'a y'ikkima.
3 Lekkiyadí adda diine muuziyagi, wo wenɗa soo
toŋ yi k'aane yi ki ti kettite ye, ise ti ziŋziri toŋ
maŋ. 4 Taŋ ɓaadaŋ beyɗí an di kettiso ti ziŋziri
wo zoŋɗí adda poole, wo toŋ ziŋziri yi-ti ɗekkiso
wo maala poole yi-ti damɓu. Wo wenɗa soo toŋ
a aane a ti boohe umbo. 5 Daayum, diɗɗo on̰n̰u,
lekkiyadí a ume muuziyagi wo ekki kessagi, yi ɗollite, tuddí yi-t'âhuntu ti moŋgali, kunɗayi jerem.

6 Aame yi y' wulle Isa ti dokki maŋ, y'a ukke
k'ume yode, y'a-dikke a ɗaanadí, 7 wo y'a iɗili
ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo me a tukki nuŋ me, Isa Ulo ki Raa goole a jiire pay? Ni

‡ **4:41** 4.41 Kun wollo adda mattup ki Soom 65.8 wo 89.10.

dehu k’a di nâame ti suma Raa, ki ni dabire
ye.» 8 Yi rootiyo iŋkino kono Isa yi-ruute, y’ede:
«Siitan no, mi t’aɗɗo ti tukki wede me!» 9 Isa y’a
yi tunde, y’ede: «Kee sundá wee wee?» Wede
geŋ yi di’n gime onamí, y’ede: «Nuŋ sundó Ɗoŋ
Duuru, kono kaye ɓaadaŋ.» 10 Wo yi-d’oɓe bey
a Isa, yi koɗɗime kono siitanɗani geŋ y’a ki ti’n
limmi dokki ti siiɗo gettiyo ye.

11 A ume geŋ i d’ede torɗo meeda ki kinzir*
an elso ekki kesse. 12 Kane siitanɗani geŋ an i
d’oɓe bey a Isa, an’de: «K’ay ti’n agibi ay t’ette
adda kinzirɗari geŋ̃ŋ̃o.» 13 Maŋ Isa y’an d’iyye.
Iŋkino siitanɗani t’ẽkki wede geŋ an t’uɗɗe, an
t’iide adda kinzirɗari. Wo torɗo gette t’awwa
t’ekki kesse t’a zide okko, kinzirɗari an t’iɓi adda
bar, an t’inda adda k’ahu. Kane suma dupu sire.

14 Kane ɗoŋ k’elso geŋ an d’ukke, an an t’îide
taaya a ɗoŋ adda geeger wo a ɗoŋ i lekkiyto a
domɓi pây. Ɗuwo geŋ an t’uɗɗito wolliso ki
munɗa wede ize. 15 An iina a sirpa k’Isa maŋ,
an wulle wede i ede siitanɗani ɓaadaŋ a eedí
wo an t’uɗɗe geŋ, yoŋ yi-guune, yi t’usse kalle
wo eedí t’iido. Iŋkino kane geŋ orgiso t’anni
ziiɗa. 16 Kane ɗoŋ i wulle munɗa wede ize geŋ
an an t’îide taaya, kaŋ mummino wede i-d’ede
siitanɗani a eedí y’a uune bee, wo soŋ a munɗa
wede ize a kinzirɗari. 17 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ
pay an i d’iise oɓe bey a Isa, kono ti siiɗadaŋ y’a

* **5:11** 5.11 Kinzir: Yoŋ geŋ Yawudiyagi an yi wolliyo ganigi a ɗaana Raa me, k’aaɗumu ulu. Geŋ i-kaza taaya ki kinzir gette ize a siiɗo di ɗoŋ kane Yawudiyagi ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 11.7 wo Deeterenom 14.8.

eŋgile.
18 Maŋ Isa yi-ti gili adda tooko, y'a eŋgile.
Aame geŋ wede i ede siitanɗani a eedí wo an
t'uɗɗe geŋ, yi tondiyo Isa kono y'a lekke ti
yode. 19 Isa yi-ki d'iyye ye, wo ɗe yi di ruute,
y'ede: «Ki-kama di kee wo k'an t'ôodoy taaya a
ɗoŋzá a sulɗi ɗoŋ pay Galmeega y'a ize, a isiyo
k'adde koɗuwo y'ize a kee.» 20 Maŋ wede y'a-
gime, wo y'a iise kazita adda siiɗo ere sundutú
«Geegiryagi Koomat†» sulɗi ɗoŋ pay Isa yi ize
a yode geŋ me. Wo kane ɗoŋ pay illiga geŋ an
ziiɗa giggiraŋ.

Eliyo beeko a erewo wo balɗiya k'uto Zayiris (Matiye 9.18-26; Lik 8.40-56)

21 Isa y'a-gimo ti tooko yi-ti diipiɗo ti dar
bar t'inno, maŋ y'a t'îhira a biza bar wo ɗoŋ
duuru ɓaadaŋ an di-t'ugiye. 22 Aame geŋ i d'iina
wedusu sundí Zayiris, yoŋ goole ti diine deero
ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Yi wulle Isa
maŋ y'a iido, y'a iire a zoŋɗí 23 wo yi-d'oɓe bey
ti koɗɗime, y'ede: «Uto nuŋ tuddutú eeni t'unto.
K'a ette maŋ, ki zaapey beezá t'a uttey wo t'a
lekkey.»
24 Iŋkino maŋ Isa y'a iyye, an d'iŋgile soo.
Wo ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an di y' diine, an di y'
ŋayyu t'eŋ̰ŋ̰o t'eŋ̰ŋ̰o. 25 Ti diine ɗoŋ duuru i
d'ede erew̰o soo iŋ̰kino ti dabirsa, puuzo oɓite
t'itatú îide ozzine koomat makumu sire. 26 T'a
dibire ɓaadaŋ a bey ɗoŋ daawiya ɓaadaŋ wo
beytú t'a zikkuwe pay kono t'a t'oone beeko, wo

---

† **5:20** 5.20 Siiɗo ere sundutú «Geegiryagi Koomat» gette, tod'te ki ɗanɗi bar Galile ki kese peeɗo ge-koliyo.

umbo beeko ti k’uune ye, ki too maŋ ti dabirsa
i-ceeriyo ki ceeriyo. 27 Tod’ t’illiga rabila k’Isa,
iŋkino ti-t’iide diine ɗoŋ duuru ti dar k’Isa, t’a-
butte kallayí, 28 kono t’a ruute t’adda k’addutú,
t’ede: «Aame n’iina n’a butta kallayí ɗaŋŋal
toŋ maŋ, n’a utta.» 29 T’a butte kallayí maŋ,
a kaamiki oɓite puuzo a îhira yip, t’a uwwe a
tuddutú t’uune bee.
30 Aame geŋ Isa y’a uwwe toogo a uɗɗe ti
tuddí me. Maŋ y’a-tuuye tukki ɗoŋ duuru wo
y’a tunde, y’ede: «Wee wee i butte kallayó me?»
31 Kane sanalliyagí an i di ruute, an’de: «Kee
k’owwiyo ɗoŋ an ki ŋayyu t’en̰n̰o t’en̰n̰o, wo ki-
tondiyo wee wee i butte kallayá sey me?» 32 Wo
ɗe Isa yi wolliyo ɗoŋ i ti y’ ɗuule kono yi dehu
y’a suune wede i y’ butte. 33 Maŋ to ere gette t’a
urgiɗe, ti ŋoŋŋirso kono ti zuune munɗa wede
i-iide me. T’a d’iide, t’a iire zoŋɗí wo ɗerec ti di
ruute pay. 34 Wo ɗe Isa yi di ruute, y’ede: «Uto ki
nuŋ, kono koŋ mi ziipe addí a nuuno geŋ, m’utte.
T’eenizí geŋ m’uune bee, m’aaho ti toose.»
35 Aame Isa y’a ti rootiyto iŋkino geŋ, ɗoŋ
zina an okko ti di goole ɓoy wede Yawudiyagi ge
dooyiso, an i di ruute a Zayiris, an’de: «Utá t’a
t’ihe, ki moo me wede dooyiso ki y’ naatiya sey
me?» 36 Wo ɗe ono geŋ Isa y’illiga toŋ seezí ye,
wo yi di ruute a goole ɓoy wede Yawudiyagi ge
dooyiso, y’ede: «Kee k’orgiɗe ye, ki zaapo addá
a nuuno ɗaŋŋal.» 37 Wo a wenɗa soo toŋ urzi yi
k’ele ye a ette ti yode me, iide ti yode Piyer, Zak
ti leemadí Zaŋ ɗaŋŋal.
38 An iiney di goole ɓoy wede Yawudiyagi ge
dooyiso maŋ, a ume geŋ Isa yi wolliyo ɗoŋ

ɓaadaŋ an ɗollite môolo ɗaŋkar. 39 Isa yi-t'iide
k'adda ɓoy, wo y'an di ruute, y'ede: «Moo me
kun ɗollite môolo me? Uto ti k'inda ye, ti moone
moone.» 40 Kane ɗuwo geŋ an di y'okko maade.
Wo ɗe yoŋ y'an uɗɗe ɗuwo t'adda ɓoy me, a
uupe ti yode meek'uto ti mekk'uto wo sanalliyagí
ɗoŋ aɗo geŋ̰ŋ̰o, saŋ Isa yi-t'iide k'adda biino
ere uto adda. 41 Maŋ yi ziiɗa beytú wo yi di
ruute, y'ede: «Talita kum!» Geŋ i-kaza: «Uto
ki nuŋ, mi t'onno ni-rootiyo me!» 42 A kaamiki,
uto t'a t'iiziga ti sooru. Tod'te ozzinatú koomat
makumu sire. Kane ɗuwo geŋ an wulle iŋkino
maŋ, an ziiɗa giggiraŋ kono i jiire eedaŋ. 43 Maŋ
Isa y'an d'undirɗe, y'ede: «A wenɗa soo toŋ kun
i roota ye a munɗa wede ize eŋ me.» Saŋ y'an di
ruute, y'ede: «Uto kun i eelo omɓo.»

6

Ɗoŋ Nazaret an koogire Isa
(Matiye 13.54-58; Lik 4.16,22,24)

1 T'ume geŋ Isa y'a t'iiziga, y'a iŋgile ti
sanalliyagí ki Nazaret geeger ere y'a ihira. 2 A
onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, y'a iise
dooyiso ɗuwo adda ɓoy wede Yawudiyagi ge
dooyiso. Ɗoŋ ɓaadaŋ i y'ollige geŋ an ziiɗa
giggiraŋ, wo an di ruute, an'de: «Ɗe ono pay eŋ
y'uuno ti too me? Suuniyo k'ono ette i elo wee
wee? Wo mummino yi d'isiyto sulɗi k'armika
kino me? 3 Yo eŋ wede k'âhuntu sarpaŋje ɗe
me! Yoŋ miŋ ulo Mariyam ɗe me! Kane zemɓadí
kuuli'ŋ sumɓiyagaŋ Zak, Zoz, Ziid wo Simo ɗe
me! Wo zemɓadí erayi toŋ kane an lekkiyo ti

kine ɗe me!» Kono k'iŋkino an di-tuuge k'amɓu
k'onamí me.
4 Isa y'an di ruute, y'ede: «Ɗerec, nebi geŋ
aame tuuku toŋ onamí an d'ollige, wo ɗe ɗoŋ a
geeger ere y'a ihira, ɗoŋ a biza bumɓizí ti ɗoŋ
adda ɓoozí ɗaŋŋal, onamí an k'olliga ye me.»
5 A ume geŋ munɗa k'armika soo toŋ yi k'iine yi
k'ize ye, wo y'an di ziipe miŋ beezí a ɗoŋ k'eeni
miibi ɗaŋŋal, an d'uune bee. 6 Wo Isa yi nuukiso
eedí kono kane an ki ziipe addaŋ a yode ye.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire (Matiye 9.35; 10.1,5-14; Lik 9.1-6)

Saŋ maŋ Isa y'an izire pay illiyagi ɗoŋ i-ɗuule
Nazaret geŋ me. 7 Maŋ y'a-wiike sanalliyagi kane
koomat makumu sire, y'an ikkipe sire sire, wo
y'an d'ele toogo ki lommite siitanɗani ɗoŋ an
t'ooney a ɗaanadaŋ, 8 wo y'an di ruute munɗa
wede an d'isey, y'ede: «Ki torguwaguŋ munɗa
a beyguŋ kun amɓa ye, ise munɗa k'omɓo, ise
eese, ise tammiyagi sun̰n̰i sun̰n̰i adda poosaguŋ
toŋ maŋ. Kun amɓo dal̰ka ɗaŋŋal, 9 toɓiyagi a
zoŋguŋ wo kun osso kalle toŋ soo a tudduguŋ.»
10 Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Aame kun
t'iidey adda ɓoy tuuku wo an unni ziiɗey maŋ,
kun di lekkoy aŋgen̰n̰o bini eŋgilsaguŋ t'ume
gen̰n̰o. 11 Wo aame kun t'iidey ille wo ɗoŋtú
an un ki'n ziiɗey ye wo onamguŋ an k'illigey
ye maŋ, a eŋgilsaguŋ t'ume gen̰n̰o odde zoŋguŋ
toŋ kun a ti tottigoy, geŋ i-kaza R̰aa ulbí uŋse ye
ti kane me.»
12 Kane sanalliyagi geŋ an d'iŋgile, an an
kazita a ɗuwo kono an di-kime lekkiyadaŋ.

13 Siitanɗani ɓaadaŋ an ti'n lommite, wo ɗoŋ
k'eeni ɓaadaŋ an an di yergutu egey an d'ooniyo
bee.

Taaya k'unto Zaŋ Batis
(Matiye 14.1-2; Lik 9.7-9)

14 Mozigo Erod geŋ y'a illiga rabila k'Isa te,
kono yoŋ sundí ti môolo. Ɗoŋ oŋgoŋ an ruute,
an'de: «Geŋ Zaŋ Batis yi bilɗo ti diine ɗoŋ unto!
Geŋ kono k'iŋkino i-d'ede toogo yi d'isiyto sulɗi
k'armika me.» 15 Ɗoŋ oŋgoŋ an'de: «Geŋ nebi
Eli.» Wo ɗoŋ soŋ an'de: «Geŋ nebi soo aa wede
ti diine nebiyagi ɗoŋ ti kaaga.» 16 Wo ɗe aame
Erod y'illiga iŋkino maŋ, y'a ruute, y'ede: «Geŋ
Zaŋ Batis wede n'an di ruute a asigiryagi an di-
ɗikke eedí, geŋ yode i-bilɗe me.»

17-18 Erod y'ilke iŋkino kono yi-ziiɗa ere
leemadí Pilip sundutú Erodiyas, wo Zaŋ Batis yi
di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeɗa
ere leemadá te.» Iŋkino maŋ Erod batum y'an
di ruute a asigiryagi an ti y' ziiɗo Zaŋ me, an
ti y' gittite wo an ti y' ziɗɗe adda daŋgay. 19 A
rootiyo Zaŋ gette Erodiyas ti di gulkuwe t'a ti y'
ziiɗa addutú. Ti dehu t'a yi t'îde, wo ɗe urzi ti
k'ooniyo ye, 20 kono Erod geŋ yi orgiso a Zaŋ me,
yi suune yoŋ wede ki diinekamileŋ̰, iŋkino yi di
y' boohiyo. Aame Zaŋ yi eesiyo kaẕita k'ono Raa
maŋ, Erod yi y'ollige t'uŋsuwo wo munɗa y'a
roote yi ki suune ye.

21 Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod
t'aaniya maŋ, an d'isiyo tarnaape. Iŋkino
onniyo gette t'iina maŋ, Erodiyas ti d'uune urzi.
Erod y'an d'ize omɓo a ɗoŋ deero siiɗo, a

deero k’asigiryagi wo a ɗoŋ suma ki siiɗo Galile.
22 Aame geŋ uto koŋso k’Erodiyas ti-t’iide adda
ɓoy t’a immira, wo a tode gette Erod addí i-d’iɓi
ti ɗoŋ an’ni wiiko pây. Iŋkino maŋ mozigo yi di
ruute a uto koŋso, y’ede: «Munɗa wede tuuku
mi dehu’ŋ mi rooto, wo ni di t’ela.» 23 Wo y’a-
ti nîime tuddí, y’ede: «Munɗa wede tuuku mi
dehu’ŋ mi rooto, ni di t’ela, ise kese mozikadó
toŋ maŋ.» 24 Maŋ uto koŋso t’a t’uɗɗe ti di ruute
mettú, t’ede: «Ɗe n’a tonde moo me?» Mettú
ti di’n gime onamtú, t’ede: «Mi tondo eego Zaŋ
Batis.»
25 Kesiko uto koŋso t’a-gime ki tukki mozigo,
t’iide’ŋ ti di ruute, t’ede: «Ni dehu aŋkeŋ̰ŋ̰o k’o
ti ɗekki eego Zaŋ Batis, k’o di zaapi adda supira,
wo k’o d’adi keŋ̰ŋ̰o!» 26 Aame geŋ mozigo y’a
t’ize sommagi dõndoŋ, wo ɗe kono y’a ti nîime
tuddí a ɗaana ɗoŋ an’ni wiiko geŋ, y’a iyye yi gi
di tuuge ye. 27 A kaamiki, yi d’igibe asugursu soo
ti diine ɗoŋ boohiyadí, yi di ruute, y’ede: «K’odo,
k’o ti ɗekki eego Zaŋ te, wo k’o d’edi.» Maŋ
asugursu geŋ y’a t’iide k’adda daŋgay, y’a-ɗikko
eego Zaŋ te. 28 Eego y’a t’umɓo adda supira,
yi-d’ele a uto koŋso wo tod’ ti d’iide a mettú.
29 Sanalliyagi Zaŋ an illiga rabila gettiyo maŋ,
aame geŋ an d’iido, nuune an t’umɓe, an d’iŋgile
an t’ele adda muuzo.

Eliyo k’omɓo a kuuli dupu paat
(Matiye 14.13-21; Lik 9.10-17; Zaŋ 6.1-15)

30 Ɗoŋ zina k’Isa an di-gimo ki sirpadí, an i di
t’îide taaya a naabo ere pay an izo wo a dooyiso
ere pay an duuyo ɗuwo. 31 A ume geŋ i d’ede

ɗuwo ɓaadaŋ, ɗoŋ oŋgoŋ an eŋgile, ɗoŋ oŋgoŋ an ette ettiyo, wo Isa ti sanalliyagí geŋ an t’oone peeɗo booloŋ an di-koone an d’oomi toŋ umbo. Iŋkino maŋ y’an di ruute, y’ede: «Kun t’edi ti nuuno, in t’arga siidiŋ ki balɗa kun a-puukey booloŋ.»
32 Maŋ an di gili adda tooko, an di diipiɗa
bar kono an t’arga siidaŋ k’adda balɗa. 33 A
eŋgilsadaŋ geŋ ɗoŋ ɓaadaŋ an di’n wulle wo an di’n zuune. Iŋkino maŋ ɗoŋ t’adda geegiryagi pay geŋ an d’iise okkito ti zoŋɗaŋ, an t’iide geere
sey k’ume Isa ti sanalliyagí an’te geŋ me. 34 Isa
yi ti ɗiige ti tooko maŋ, yi wolliyo ɗoŋ duuru ɓaadaŋ, wo i di t’ize sommagi kono kane geŋ aakede damɓami daa wede k’elsadaŋ. Iŋkino maŋ y’an di’n iise dooyiso a sulɗi ɓaadaŋ.
35 Kane sanalliyagí an wolliyo peeɗo t’iŋgile,
maŋ an a d’iide sirpa k’Isa, an i di ruute, an’de: «K’ollo, ume eŋ balɗa wo peeɗo toŋ t’iŋgile.
36 Iŋkino maŋ ɗuwo eŋ k’an eezo an t’ette
ki ɓoyɗi ɗoŋ doome wo k’adda k’illiyagi ɗoŋ goppoŋ, an d’owiltey munɗa k’omɓo.»
37 Wo Isa y’an di ruute, y’ede: «Omɓo an eelo
kune batum.» Kane an di ruute, an’de: «Kee ki dehu ay t’oono tamma meeda sire*, ay t’owilo mappa pay ay an t’ela a ɗoŋ duuru an d’ooma
ko?» 38 Isa y’an di’n tunde, y’ede: «Un d’ede
mappa miibi me, k’un ki ti wolli ɗo a eesaguŋ me?» An ti wullo maŋ, an di ruute, an’de: «Kaye ay d’ede miŋ mappa paat wo puuni sire.»

---

* **6:37** 6.37 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza raṉṉa naabo k’oṉṉu soo ki wedusu. Aŋki tamma meeda sire i-kaza soŋko dupu ada piɗe.

39 Maŋ Isa y’an di ruute a sanalliyagí, y’ede:
«Ɗuwo kun ti’n koona kaŋ ogiysito adda soole.»
40 Maŋ ɗuwo an di gunɗite, oŋgoŋ meeda, oŋgoŋ
ada paat. 41 Aame geŋ Isa y’a-ziki mappa paat ti
puuni sire geŋ̰ŋ̰o, y’a t’umɓe edayí k’awwa ki
kandaane, y’a ruute koɗuwo a Raa. Maŋ mappa
y’a ɓurkite, y’an d’ele a sanalliyagí kono an an
di-dokkiɗa a ɗoŋ duuru geŋ̰ŋ̰o. Puuni toŋ iŋkino
kay y’an di-dikkiɗa a ɗuwo pay. 42 Kane pay geŋ
an d’iimi wo an d’isse. 43 Wo mappa ti puuni
ɗoŋ uupite, sanalliyagi an ti-tusse, a îide dappa
koomat makumu sire. 44 Kane ɗoŋ iimi mappa
geŋ, an t’îde kuuli dupu paat.

Sooru k’Isa ekk’ahu
(Matiye 14.22-33; Zaŋ 6.16-21)

45 Saŋ maŋ kesiko Isa y’an di ruute a sanal-
liyagí, an di kili adda tooko an d’oogume, an di
doopiɗa ti dar bar ti nee, ki kese geeger Betsayda,
koore yode batum ɗoŋ duuru yi-ti’n t’igiba geŋ
me. 46 Aame ɗoŋ duuru yi ti’n igibe maŋ, yoŋ
y’a-ti gili ekki kesse kono y’a tonde Raa.

47 Ume y’ize diɗɗo geŋ, tooko tod’te a diine
k’ahu dokki ɓotto ti biza bar me, wo Isa siidí
ti zeŋge t’inno me. 48 Isa yi wolliyo kane
sanalliyagí an t’ize ooŋ̰e ki korre k’ahu me,
kono maaye a giggiraŋ. Iŋkino a diɗɗo biza
soohe maŋ yi-t’uɗɗo yi d’ettiyo tuddaŋ, yi sooru
t’ekk’ahu aa y’an di’n eŋgile. 49 Aame kane an
yi wulle yi sooru t’ekk’ahu geŋ, an elkiyo beyye
ɗaŋ, wo an d’iise ɗollite 50 kono kane pay geŋ an
yi wulle wo orgiso t’anni ziiɗa ɓaadaŋ. Kesiko

Isa y’an di ruute, y’ede: «Kun omɓoŋ̰! Kun
orgiɗe ye, eŋ nuuno!»
[51] Maŋ y’a di gili ti kane adda tooko, aame geŋ
maaye y’a ziiɗa. Iŋkino maŋ kane sanalliyagi
undaŋ a t’uɗɗe. [52] Ɗerec, armika ere y’ize t’urzi
mappa gette itatú an ki ti zuune ye, eedaŋ ti
k’aane ti ki’n seeɗa ye sulɗi geŋ me.

Eliyo beeko a ɗoŋ k’eeni a siiɗo Zenezaret (Matiye 14.34-36)

[53] An ti diipiɗa bar maŋ, an d’iiney a siiɗo
Zenezaret, tooko an di gitte a zeŋge wo an di
ɗiggite. [54] Aame an ɗeggutu geŋ, a kaamiki
Isa ɗuwo an di y’ zuune. [55] Maŋ an d’iise
okkito t’adda siiɗo gette pay. Aame an y’ollige
yoŋ k’ume tuuku maŋ, ɗoŋ k’eeni an di sokiyo
ti zaaɗagi, an i-d’ettiyo kiŋgeŋ̰ŋ̰o geŋ̰ŋ̰o. [56] A
ume wede tuuku Isa y’ettiyo k̃’adda k̃’illiyagi,
ki geegiryagi, ise ki ɓoyɗi ɗoŋ doome geŋ, ɗoŋ
k’eeni an an d’an t’ettiyo a bere ɗoŋ duuru. Maŋ
kane ɗuwo geŋ an i d’oɓe bey kono ɗoŋ k’eeni
an a-botte a bize kallayí ɗaŋŋal toŋ maŋ, wo
kane ɗoŋ pay a bottiyo geŋ an d’uttiyo.

7

Dooyiso ere ki moŋgiɗagi (Matiye 15.1-20)

[1] Kane Pariziyeŋ ti ɗoŋ miibi ti diine ɗoŋ
suuniyo k’oogoro iido ti Zeruzalem geŋ, an di-
t’ugiye a Isa. [2] An wolliyo maŋ kane sanalliyagí
oŋgo an omɓo beezaŋ ganigi a ɗaana Raa me,
geŋ i-kaza ki poone an t’eese omɓo, beyɗaŋ an
ki t’opilso ye aa moŋgiɗagaŋ an ruute me.

[3] Ɗerec, kane Pariziyeŋ ti Yawudiyagi pay geŋ
an k'omɓo ye beyɗaŋ daa k'opilso koɗuwo ye
maŋ, kono an aa seeɗu zakiɗi a dooyiso ere ki
moŋgiɗagaŋ an duuye te. [4] Aame an aahiya suuk
toŋ, an k'omɓo ye daa k'opilso tuddaŋ me. Wo
an aa seeɗu a dooyiso ɓaadaŋ ti doolo toŋ ede
ere moŋgiɗagaŋ an duuye te, aakede: opilsito
kuŋzali, diŋgilagi wo keyyagi maala. [5] Iŋkino
maŋ kane Pariziyeŋ ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro an
di tunde Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyagá an
d'omɓo beyɗaŋ ganigi a ɗaana Raa, wo ɗe an ki
daaniya ye dooyiso ere ki moŋgiɗagiŋ an duuye
te?»
[6] Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Kune ɗoŋ biziguŋ sire sire, nebi Ezayi yi ruute
ono ɗoŋ Raa y'igibo a tukki kune geŋ ɗerec, aa
an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:
"Ɗuwo eŋ an o eliyo suma t'ono bizaŋ,
wo ɗe ki kotto adda k'addaŋ kane dokki ti nuŋ
Raa me.
[7] Kane sulɗi ɗoŋ an isiyo kono an o ottilso geŋ ki
bita,
kono urziyagi k'oogoro ɗoŋ an dooyiso geŋ ettiyo
t'urzi ɗuwo ɗaŋŋal*."»
[8] Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Oogoro
Raa kun d'ooliyo kese, wo kun t'amɓu dooyiso
ɗuwo.»
[9] Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Kune koŋ̰aguŋ
k'ooliyo k'urziyagi k'oogoro Raa ki kese, wo kun
di sooru a urzi dooyisaguŋ. [10] Ɗerec, Muusa yi
ruute ti kaaga, y'ede: "Ki elo suma a meegá ti

* **7:7** 7.7 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13.

meedá†.” Wo soŋ y’ede: “Wede yi duuɗiyo meegí
ise meedí koo maŋ, yoŋ geŋ ki tôwwo‡.” 11 Wo ɗe
kune’ŋ, kun dooyiso ɗuwo, kun’de: “Aame wede
yi rootiyo a meegí ise a meedí, y’ede: Munɗa
wede n’a-di t’ele a gi di nooge yoŋ korbaŋ, i-
kaza yoŋ ni ele seɗeke a Raa” maŋ, 12 geŋ kun
eliyo urzi a wedusu yi ki t’ele munɗa a meegí ise
meedí ye. 13 Kun isiyo iŋkino geŋ, kun ti tôwwo
ono ɗoŋ Raa yi ruute kun d’ise me, wo kun di
sooru a urzi dooyisaguŋ. Wo sulɗi ɓaadaŋ ti
doolo toŋ ede kun isiyo iŋkino me.»

Sulɗi ɗoŋ a ki ti k’ise ganigi a ɗaana Raa

14 Saŋ Isa y’a wiike ɗoŋ duuru sey an t’iide
k’ume yode, wo y’an di ruute, y’ede: «Kune
pay kun ollo, wo ono eŋ itadaŋ kun di’n suuno:
15 Sulɗi ɗoŋ pay wedusu y’oomi geŋ, i ki y’ise
ganigi ye a ɗaana Raa me, ki too maŋ i y’ise
ganigi a ɗaana Raa munɗa wede aɗɗiya ti bizí
geṉṉo. [16 Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ,
y’ol̃l̃o koɗuwo.]»
17 Aame ɗoŋ duuru Isa yi’n iili y’aahe ɓoy maŋ,
kane sanalliyagí an di yi tunde, an’de: «Kee k’ay
t’ooɗibi ita a ono ombiɗe eŋ me.» 18 Yoŋ y’an
di ruute, y’ede: «Iŋkino maŋ ki kotto, kune toŋ
onamó egguŋ ti k’aane ti ki’n seeɗa ye pi me!
Kun ki suune ye ko, sulɗi ɗoŋ pay wedusu y’oomi
geŋ i ki y’ise ganigi ye a ɗaana Raa me? 19 Kono
sulɗi ɗoŋ wede y’oomi geŋ, i-ki ti ɗeegu adda
biza k’ulbí ye, wo ɗe i-ti ɗeegu adda k’addí, wo

† **7:10** 7.10 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. ‡ **7:10** 7.10
Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17.

saŋ yi-ti'n naamiya.» A onamí geŋ, Isa yi rootiyo
omɓo pay kamileŋ̰ a ɗaana Raa me.
[20] Yoŋ y'a ruute sey, y'ede: «I ti y'isiyo wedusu
ganigi a ɗaana Raa munɗa wede aɗɗiya t'adda
biza k'ulbe. [21] Ɗerec, t'adda k'adde wede geŋ,
ti biza k'ulbí i d'aɗɗiya elkiso ere olɗo i-ti
y'eliyo a sulɗi ɗoŋ ulpi aakede: boliyo, oogire,
tôwwo ɗuwo mirsi, [22] moone t'ere bakadí ise
ti kule bakatú, okkiso a sulɗi pay, bundiko,
daggiya ɗuwo ti metiŋko, eliyo tudde k'isiyo
sulɗi ɗoŋ ulpi, zaapu k'adde a munɗa wede,
kalɗita tudde, koliyo tudde wo isiyo munɗa daa
k'elkiso. [23] Sulɗi ɗoŋ ulpi pay geŋ aɗɗiya t'adda
k'adde, wo an di y'isiyo wedusu ganigi a ɗaana
Raa me.»

Zaapu k'adde k'erewo Yawudowo ye

[24] Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, y'a iŋgile ki
siiɗo ere i ɗuule geeger Tir. Yi-t'iide adda ɓoy
soo iŋkino, kono yi dehu wenɗa y'a ki suune
umayí ye, miŋ umbo y'a k'iine ombiɗe ye. [25-26] A
ume geŋ, i d'ede erewo ti Pinisi siiɗo Siiri. Tod'te
Yawudowo ye, t'orbe ono Girek, ututú i-d'ede
siitan a ettú. T'illiga rabila k'Isa maŋ, kesiko t'a
ukke k'ume yode. T'iide'ŋ t'a dikke a ɗaanadí,
wo t'a yi tunde, t'ede: «Galmeega, ni ki tondiyo
ki-t'olmu siitan ti tukk'uto nuŋ.» [27] Isa yi di
ruute, y'ede: «M'oolo iŋ̰ŋ̰i an t'oomo an asso ɗo,
kono iŋkino beehiye ye k'a t'amɓe omɓo k'iŋ̰ŋ̰i
k'an di t'ele a gahiti§ me.»

§ **7:27** 7.27 Suma «iŋ̰ŋ̰i» i-kaza ɗoŋ Yawudiyagi, wo suma «gahiti» i-kaza ɗoŋ Yawudiyagi ye.

28 Maŋ to ere gette ti di’n gime onamí, t’ede:
«Galmeega onamá geŋ ɗerec, wo ki kotto gahiti
gen̰n̰o toŋ an di delliyo a ume k’omɓo, omɓo ere
i solɗite ti bey k’in̰n̰i aame an omɓo geŋ, an di
pettiyo.» 29 Yoŋ yi di ruute, y’ede: «A tukk’onamí
geŋ, mi-kama ɓoozí, siitan ti t’uɗɗe ti tukk’utí
te.» 30 Saŋ erewo gette t’aahe, maŋ ti-t’uuney uto
ekk’oŋgali ti moone, siitan ti t’uɗɗe ti tuddutú
me.

Eliyo beeko a wede dugiya

31 Saŋ maŋ ti siiɗo ere i ɗuule geeger Tir
gette Isa y’a iŋgile, yi-t’uɗɗe ti siiɗo ere i
ɗuule geeger Sidoŋ, y’a tûukey siiɗo sundutú
Geegiryagi Koomat, y’a-gime biza bar ki Galile.
32 Aame geŋ ɗuwo an di wiiko wede dugiya wo
ilzí toŋ attiɗi ki rootiyo me. Maŋ an i-d’oɓe bey
a Isa, an’de: «Ki ti zaapo beezá a wede en̰n̰o,
y’a t’oone bee.» 33 Isa y’a y’irga siidí ti diine ɗoŋ
duuru me, maŋ yi-t’ele yelagí adda kuwwa wede
gen̰n̰o, wo yi d’uŋke leezí yi t’eele ilzí. 34 Saŋ y’a
t’umɓe edayí k’awwa ki kandaane, wo y’a zuupe
suup, maŋ yi di ruute wede dugiya geŋ, y’ede:
«Eppata!» Geŋ i-kaza a-t’ohon keren̰.
35 A kaamiki wede kuwwagí a t’ihina, yi
d’ollige keren̰ wo ilzí toŋ a t’ikkima, yi d’orbe
koɗuwo. 36 A ɗuwo geŋ Isa y’an di ruute, y’ede:
«Kun ollo koɗuwo, a munɗa wede ize eŋ a
wenɗa soo toŋ kun i roota ye!» Wo ɗe eŋ y’an
aapuɗu a wenɗa kun i roota ye, wo a kane aa
y’an eliyo oln̰o ki rootiyto.
37 Kane ɗuwo geŋ an di ziiɗa giggiraŋ, wo an di
ruute, an’de: «Naabadí pay y’isiyo ette beehiye

ɓaadaŋ! Duŋgiyagi kuwwagaŋ y'an di'n ohinte, wo ɗoŋ bizaŋ a t'ippe ki rootiyo umbo toŋ an d'orbe.»

8

Isa y'an ele omɓo a ɗoŋ dupu piɗe (Matiye 15.32-39; Markus 6.30-44)

1 Aame geŋ ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an t'ugiye sey
wo munɗa an d'oomi umbo, iŋkino maŋ Isa
y'a wiike sanalliyagí wo y'an di ruute, y'ede:
2 «Nuŋ ɗuwo eŋ o t'ize sommagi kono kun wollo
an lekkiyo ti nuŋ îide onniyo aɗo, wo aŋkeŋ̰ŋ̰o
munɗa k'omɓo an k'ede ye. 3 Wo ni'n igiba
addaŋ guguba maŋ, an d'oopey a urzi kono ɗoŋ
ɓaadaŋ ti diinayaŋ an iido ti dokki.» 4 Kane
sanalliyagí an i di ruute, an'de: «Ɗe adda balɗa
ette, ti too me in t'oona mappa ɓaadaŋ a ɗuwo
eŋ an d'ooma an t'assa me?» 5 Isa y'an di'n
tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappa miibi me?»
Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappa
sarat.» 6 Iŋkino y'an di ruute a ɗoŋ duuru geŋ,
y'ede: «Kun ti koona siiɗo!» Maŋ y'a ziki mappa
sarat geŋ a beezí, y'a ruute koɗuwo a Raa, y'a
ɓurkite wo y'an d'ele a sanalliyagí kono an an
di-dokkiɗa a ɗoŋ duuru geŋ̰ŋ̰o.

7 Wo soŋ an d'ede puuni miibi suŋ̰ŋ̰i suŋ̰ŋ̰i
iŋkino. Isa y'a ruute koɗuwo a Raa kono k'omɓo
gette wo a sanalliyagí, y'ede: «Puuni kun an
ti dokko pây!» 8 Wede tuuku toŋ y'a iimi y'a
isse isse a d'uupite, wo omɓo ere uupite gette,
an ti tussite a dambayi deero sarat. 9 Kane ɗoŋ
iimi geŋ i t'îde suma dupu piɗe. Saŋ Isa y'an

igibe. 10 Wo yoŋ kesiko yi-ti gili adda tooko ti
sanalliyagí, an d'iŋgile ki siiɗo Dalmanuta.

Tondiyo ki munɗa k'armika
(Matiye 12.38-39; 16.1-4; Lik 11.16-29; 12.54-56)

11 Kane Pariziyeŋ an d'iide k'ume k'Isa, an
d'iise niikiyto kono an dehu an i d'ekke ikka
t'urzi k'onamí. Iŋkino maŋ an di y' tunde
y'an d'ise munɗa k'armika a kize yoŋ Raa yi
y'igibo. 12 Isa y'a zuupe suup, wo y'a ruute,
y'ede: «Ki moo me kane ɗoŋ aŋkeṉṉo eŋ an
tondiyo munɗa k'armika a kize nũŋ Raa yi
n'igibo? Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Munɗa
k'armika soo toŋ Raa y'an k'isa ye a kane ɗoŋ
aŋkeṉṉo eŋ me.» 13 Saŋ kane Pariziyeŋ Isa yi'n
iili, yĩ-tĩ gili adda tooko, y'a-doopiɗa ti dar bar
Galile ti nee.

Ita k'ono k'Isa sanalliyagi an ki'n suune ye
(Matiye 16.5-12; Lik 12.1)

14 Kane sanalliyagi an doopiɗe ti kese bar
Galile ti nee geŋ, an dunɗo an d'amɓo mappa
me, wo adda tooko i d'ede mappa soo ɗaŋŋal
a beezaŋ. 15 Aame geŋ Isa y'an di ruute, y'ede:
«Kun ollo, kun koona mentikagi a orme wede ki
Pariziyeŋ wo a orme wede ki Erod.»

16 Maŋ kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti
tuddaŋ kono an k'umɓo mappa ye. 17 Wo yo
Isa rootiyadaŋ gette y'a ti zuune, iŋkino maŋ
y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me kun di rootiyto
ti tudduguŋ, kun k'umɓo mappa ye me? Ki kotto
kune sulɗi ɗoŋ ize geŋ itadaŋ kun ki ti ziiɗa
wo kun ki'n zuune ye ɓotto. Kune'ŋ egguŋ a

t'ippe ko? [18] Ki kotto kune un d'ede eda, wo
kun ki wolliyo ye! Kune un d'ede kuwwa, wo
kun k'ollige ye! Kune un dunɗe baa [19] a mappa
paat wede n'a-dimɓe ɗoŋ dupu paat ga iimi geŋ,
wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ûune
dambayi miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n
gime onamí, an'de: «Dambayi koomat makumu
sire.» [20] Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo ɗe un
dunɗe baa a mappa sarat wede n'a ɓurkite a
kuuli dupu piɗe ga iimi geŋ, wo a onniyo gette
oopiyo ki mappa kun d'ûune dambayi deero
miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onamí,
an'de: «Dambayi deero sarat.» [21] Iŋkino maŋ
y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto sulɗi ɗoŋ n'ize
geŋ itadaŋ kun ki ti zuune ye ɓotto!»

Isa yi ele beeko a wede koosiyo

[22] Isa ti sanalliyagí an iiney Betsayda maŋ,
ɗuwo an d'irkiɗo wede koosiyo an i-d'iido a Isa,
an i-d'oɓe bey, an'de: «Galmeega wede eŋ ki
zaapo beezá, y'a t'oone bee.» [23] Isa yi ziiɗa bey
wede geŋ̰ŋ̰o, y'a y'irkiɗe dokki t'ille. Y'iide'ŋ yi
d'uŋkite l̰ee a edayí, wo y'a-ti ziipe beezí a tuddí,
maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Munɗa ki wolliyo ko?»
[24] Wede y'a ihina edayí wo y'a ruute, y'ede:
«Eyye, ɗuwo ni'ni wolliyo, wo ni'ni wolliyo aa
inda i sooru.» [25] Isa y'a butte beezí a edayí
sey. Maŋ wede edayí a t'ihina yi wolliyo kereŋ̰.
[26] Iŋkino maŋ Isa y'a y'igibe wede ki ɓoozí, wo
yi di ruute, y'ede: «K'aaho ɓoozá, k'adda k'ille
k'aɗɗey ye.»

Isa miŋ yoŋ wee wee?
(Matiye 16.13-20; Lik 9.18-21)

27 Isa ti sanalliyagí an d'iŋgile k'illiyagi gopporŋ
ti geeger Sezare siiɗo Pilip. A urzi maŋ sanal-
liyagí y'anni tunde, y'ede: «Ɗuwo an rootiyo
nuŋ wee wee?» 28 Kane an i di'n gime onamí,
an'de: «Ɗoŋ soŋ an'de kee Zaŋ Batis, ɗoŋ oŋgo
an'de kee nebi Eli, wo ɗoŋ oŋgo soŋ an'de kee
nebi ti diine nebiyagi ɗoŋ ti kaaga.» 29 Maŋ Isa
y'anni tunde, y'ede: «Ɗe kune me, kun'de nuŋ
wee wee?» Piyer y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede:
«Kee Almasi Raa yi biire.» 30 Iŋkino maŋ Isa
y'an di'n iipiɗe, kono a wenɗa soo toŋ an i roota
munɗa ye a tukki yode me.

Ono k'Isa a urzi k'untadí ti balɗiyadí (Matiye 16.21-23; Lik 9.22)

31 Saŋ maŋ, Isa y'a iise dooyiso sanalliyagí,
y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a
dabirey ɓaadaŋ. Kane ɗoŋ i dokkiyo ɗoŋziŋ,
deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro pây
an di n' kiigirey. Ɗuwo an di n' t'îdey, wo
onniyo sire k'aɗuwe maŋ Raa y'a ti n' balɗey.»
32 Isa y'an di ruute pataŋ, maŋ Piyer y'a y'irga
siidí, y'a y'iise aapuɗu. 33 Aame geŋ Isa y'a-
gime, edayí yi wolliyo sanalliyagí, wo y'a iise
aapuɗu Piyer, y'ede: «Kee Meeda siitanɗani t'a-
t'ûune adda k'addá, ki leɗɗo dokki ti tuddó me!
Elkisadá ti ere ki Raa soo ye, elkisadá ki ɗoŋ
tudde.»

Mummino daaniya k'Isa te (Matiye 16.24-28; Lik 9.23-27)

34 Saŋ maŋ Isa y'a wiike ɗoŋ duuru ti sanal-
liyagí, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede yi dehu
y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddí batum y'a

ti kiigira, ki unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono
nuuno, wo y'a ni daane. 35 Iŋkino wede tuuku yi
dehu boohiyo tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga,
wo ɗe wede tuuku y'ooliyo tuddí kono nuuno
wo ki Rabila Majjaanawa maŋ, y'a t'utta. 36 A
wede koɗuwatú moo me sulɗi duniya pay y'anni
t'oone, wo tuddí y'a ti dagge me? 37 Wo ki kotto
wede geŋ tuddí zooyatú ooŋ̰e, geŋ yi k'aane y'a ki
t'ele munɗa y'a ki pelke tuddí ye! 38 Aame wede
y'isiyo sukiyagi a nuŋ wo a onamó a ɗaana ɗoŋ
aŋkeŋ̰ŋ̰o, kane ɗoŋ k'olɗiko wo an ki seeɗu urzi
Raa ye maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ,
aame n'etto ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki
maaleekiyagi ɗoŋ kamileŋ̰ geŋ, nuŋ toŋ ni-d'isa
sukiyagi kay a yoŋ me.»

9

1 Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Ɗerec iŋkino
wo n'un di rooto: Ɗoŋ oŋgoŋ ti diine kane ɗoŋ
aŋkeŋ̰ŋ̰o eŋ an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di
wolla Moziko Raa t'etto ti toogo ɓaadaŋ gette.»

Ume k'eda k'Isa a-gime
(Matiye 17.1-9; Lik 9.28-36; 2 Piyer 1.17-18)

2 Îide onniyo zoot k'ita maŋ, Isa y'a-wiike
ti yode Piyer, Zak wo Zaŋ, y'an d'an d'iŋgile
siidaŋ k'ekki mokkolo sohoro. An iiney maŋ, a
ɗaanadaŋ geŋ miŋ tuddí a-gime sittú, 3 iŋkino
kallagí a t'ize tuwarɗi kar i ralita, adda siiɗo
pay ette wede a aane a-t'opile kallayí a t'ise
tuware aa ki yode umbo. 4 A kaamiki, kane
sanalliyagi aɗo geŋ an wolliyo bibiraw nebi Eli
ti Muusa an rootiyto t'Isa. 5 Iŋkino maŋ Piyer

y'a t'ihina bizí, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede
dooyisadey, beehiye'ŋ kine in di lekke a eɲ̰ɲ̰o!
Ay un d'okkima daabagi aɗo, a kee soo, a Mṵṵsa
soo, wo a Eli soo.»

6 Piyer munɗa y'a roote yi ki suune ye, kono
kane aɗuwaŋ pay geŋ orgiso ti'ni ziiɗa ɓaadaŋ.
7 Maŋ i d'iido dondirso ti di'n ippe kane geŋ me,
wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede:
«Eŋ ulo nuuno ni y' giyye ɓaadaŋ. Kun y'ollo!»
8 A kaamiki an di gelɗiso, wo ɗe an wolliyo Isa
siidí a sirpadaŋ me, wenɗa ti doolo umbo.

9 A ɗeeguzaŋ t'ekki mokkolo, Isa y'an di ruute,
y'ede: «Kun ollo, a munɗa wede kun wulle geŋ,
a wenɗa soo toŋ kun rootey ye, bini balɗiya ki
nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ ti diine ɗoŋ
unto.» 10 Onamí an d'umɓe, wo ɗe an tondiso
tuddaŋ, an'de: «Onamí geŋ miŋ i-kaza moo me:
balɗiya ti diine ɗoŋ unto me?»

11 Saŋ maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde sey,
an'de: «Ki moo me ɗoŋ suuniyo k'oogoro an di
rootiyo, an'de: "Ki poone i kimo Eli ɗoo miŋ, saŋ
Almasi Raa yi biire kollo" me*?» 12 Isa y'an di'n
gime onamaŋ, y'ede: «Ɗerec, Eli geŋ y'a etto ki
poone, wo sulɗi pay y'an okkima a urzizaŋ. Wo
ɗe kun suune ono ɗoŋ an riiɲe ti kaaga adda
mattup ki Raa, a tukki nuŋ wede an n'ehe aa ulo
wede eŋ, n'a dabira ɓaadaŋ, wo ɗuwo an di n'
kiigira†. 13 Wo kun ollo, n'un di rooto: Eli geŋ
yoŋ y'iina wo ɗuwo an i-d'ize ulsu aa addaŋ i

* **9:11** 9.11 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23. † **9:12** 9.12
Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.3 wo Soom 22.1-18.

dehu, geŋ a-t’iide a ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa a tukki yode.»

Eliyo beeko a ulo i-d’ede siitan a eedí (Matiye 17.14-21; Lik 9.37-43)

14 Aame Isa ti sanalliyagi aɗo an ti gime k’ume
sanalliyagi ɗoŋ an iili maŋ, an wolliyo ɗoŋ
duuru ɓaadaŋ an d’an t’ugiye. Ti diinayaŋ i
d’ede ɗoŋ suuniyo k’oogoro an niikiyto ti kane.
15 Kane ɗoŋ duuru an wulle Isa maŋ, aame geŋ
an d’iddira, an d’ukke tuddí an i t’isey toose.
16 Iŋkino maŋ Isa y’a tunde sanalliyagi, y’ede:
«A tukk’amo kun niikiyto ti kane me?»
17 Maŋ ti diine ɗoŋ duuru i d’ede wedusu, yi
di ruute Isa, y’ede: «Wede dooyisadó, nuŋ n’a-
d’iido ti ulo nuŋ i-d’ede siitan a eedí, bizí ti-
t’ippe ki rootiyo umbo. 18 A ume tuuku siitan
ti y’amɓu maŋ, ti di-seɗɗiyo a siiɗo, bizí i-
d’aɗɗiyta goopiyagi, yi d’aaɗumu sinaní, wo y’a
d’unto seŋ̰. Nuŋ n’a tunde sanalliyagá kono an
ti-limmi siĩtan gette, wo ɗe kane an ki d’iine ye.»
19 Maŋ Isa y’a t’ihina bizí, y’a ruute, y’ede:
«Kune ɗoŋ kun ki ziipe adduguŋ a Raa ye. Nuŋ
ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo ɗe a nuŋ kun
ki d’umɓe ye! Geŋ n’a omɓiŋ̰a ki daayum koo
ti kune me? Ulo kun o d’edi.» 20 Maŋ ulo an i-
d’iido. Aame siitan gette ti wulle Isa maŋ, ulo geŋ
t’a ziɗɗe siiɗo yi tuŋkulso bizí goopiyagi. 21 Isa
y’a tunde meek’ulo, y’ede: «Ulo t’ume muno i
y’iise iŋkino me?» Meega y’a ruute, y’ede: «I
y’iise t’ume yoŋ ŋ̰eŋku. 22 Onniyo muno siitan
gette ti-ti y’ seɗɗiy̰o adda k’uwwo ise adda k’ahu
ki tôwwadí. Wo ɗe aame kee k’aane maŋ, ki

wollo sommagey, k’okki a ɗolladey!» 23 Isa yi
di ruute, y’ede: «Ki moo me ki rootiyo, k’ede:
“Kee k’aane maŋ” me? A wede i zaapu addí geŋ,
sulɗi pay a Raa i-k’oon̰e ye, y’aane.» 24 A kaamiki
meek’ulo y’a iɗili, y’ede: «Nuŋ ni ziipe addó a
kee, wo ɗe k’a ni noogi kono nuŋ zaapu k’addó
baata.»

25 Isa yi wolliyo ɗoŋ duuru i-dihimo tuddaŋ,
iŋkino maŋ yi di ruute a siitan gette ti golla
zakiɗi, y’ede: «Koŋ siitan no, mi-ti’n isiyto ɗuwo
duŋgiyagi wo m’an t’appiyta a bohanaŋ geŋ,
m’ollo ni-di rooto, mi t’aɗɗo ti tukk’ulo me, wo
mi kima ye baa!» 26 Siitan t’a iise ɗollite, ulo t’a
ziɗɗe siiɗo yi-zehiso bar bar, wo t’a t’uɗɗe. Ulo
geŋ lokiyok aa y’inda, iŋkino ɗoŋ ɓaadaŋ a sirpa
an di ruute, an’de: «Yoŋ y’inda.» 27 Wo ɗe Isa yi
ziiɗa beezí, y’a y’iiziga, maŋ ulo y’a t’îhira.

28 Saŋ Isa y’aahe ɓoy maŋ, kane sanalliyagí an
di y’ tunde siidaŋ, an’de: «Wo ɗe ki moo me
siitan gette kaye ay ki d’iine lommatú ye me?»
29 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Ita siitan ere
kino ette, aɗɗiyatú t’urzi tondiyo Raa ɗaŋŋal.»

Ono k’Isa ki sirwe a urzi k’untadí ti balɗiyadí (Matiye 17.22-23; Lik 9.43-45)

30 T’ume geŋ an d’iŋgile, an di doopiɗa ti siiɗo
Galile. Isa yi ki dehu ɗuwo an ki suune umayí
ye, 31 kono yi dehu y’a dooye sanalliyagí. Iŋkino
y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ wede an n’ehe aa ulo
wede eŋ, an di n’ t’eley a bey ɗuwo. Kane an di
n’ t’îdey, wo onniyo sire k’aɗuwe maŋ Raa y’a ti
n’ balɗey ti diine ɗoŋ unto me.» 32 Wo ɗe kane

sanalliyagi ita k’ono geŋ an ki’n zuune ye, wo ki
tondiyadí an d’orgiso.

Wee wee goole a jiire me?
(Matiye 18.1-5; Lik 9.46-48)

33 Isa ti sanalliyagi an d’iiney Kapernayim.
Aame geŋ an t’iide adda ɓoy, wo Isa y’anni tunde,
y’ede: «Ɗe a urzi kun niikiyto a tukk’a moo?»
34 Wo ɗe kane an d’inda kuy, kono a urzi an
niikito ti tuddaŋ an dehu an di suune, ti diinayaŋ
miŋ wee wee goole a jiire me. 35 Iŋkino maŋ Isa
y’a-guune, y’anni wiike sanalliyagi kane koomat
makumu sire wo y’an di ruute, y’ede: «Wede
tuuku yi dehu y’a t’ise ki biza maŋ, yoŋ geŋ yi
t’iso wede k’ita ti ɗoŋ pay, wo wede naabo a ɗoŋ
pay.»
36 Maŋ Isa yi wiike ulo ŋ̰eŋku, y’a y’îhira a
diinayaŋ, y’a ti y’ ziiɗa beezí wo y’an di ruute,
y’ede: 37 «Wede tuuku yi seeɗu ulo aa yode
eŋ bey sire a sundó maŋ, geŋ aa yi seeɗu nuŋ
batum. Wo wede tuuku yi seeɗu nuuno maŋ,
geŋ yi seeɗu nuuno ɗaŋŋal ye, wo ɗe aa yi seeɗu
wede i n’igibo pây.»

Wee wee yoŋ ki kine me?
(Lik 9.49-50)

38 Maŋ Zaŋ yi di ruute a Isa, y’ede:
«Galmeegey, kaye ay di wullo wede yi lommite
siitanɗani ti sundá, wo ay di dihe urzi k’ohirayí
kono yoŋ ti kine ye.» 39 Wo ɗe Isa y’a ruute,
y’ede: «Kun y’ôhira ye, kono wede y’aase sulɗi
k’armika ti sundó, wo a kaamiki y’a-kime rootiyo
ulsu a tukki nuŋ sey, i k’ise ye. 40 Wede aduziŋ
ye geŋ, yoŋ ki kine. 41 Ɗerec iŋkino wo n’un di

rooto: Wede tuuku yi eela ahu ŋoyoyo a kulso ɗaŋŋal, a wede soo ti diinaguŋ a suma ki nuŋ Almasi Raa yi biire maŋ, munɗa wede Raa yi dehu yi-t'eley geŋ, y'a yi t'ooney.»

Sulɗi ɗoŋ i-t'eliyo wedusu adda k'olɗiko (Matiye 18.6-11; Lik 17.1-2)

42 «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'olɗiko wede
soo ti diine kane ɗoŋ tasse a urzi zaapu k'adde
a nuuno maŋ, a wede iŋkino geŋ, dabar ere an i
di kette assa meeda a golladí an ti y' seɗɗe adda
bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a ɗaana
Raa te. 43 Aame ɗe beezá y'a-da t'ettiyo k'adda
k'olɗiko maŋ, k'a-ɗekko mendí. Beehiye i jiire
a kee, beezá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki
daayum bee miŋ, k'a lekke beyɗaŋ sirwaŋ wo
k'a t'ettey k'adda k'uwwo ere i k'unto ye. [44 A
ume geŋ ɗuwo ge ruumiyo, ondirɗagi ge d'omɓo
ki daayum i ki ɗaŋgiya ye, wo uwwo t'oggiyo
ki daayum.] 45 Aame zindá t'a-da t'ettiyo k'adda
k'olɗiko maŋ, k'a t'ooɗo k'a seɗɗo dokki ti kee.
Beehiye i jiire a kee zindá soo wo k'a t'ooney
lekkiyo ere ki daayum, bee miŋ k'a lekke zoŋɗá
sirwaŋ wo an ki ti seɗɗey adda k'uwwo. [46 A
ume geŋ ɗuwo ge ruumiyo, ondirɗagi ge d'omɓo
ki daayum i ki ɗaŋgiya ye, wo uwwo t'oggiyo ki
daayum.] 47 Wo aame ɗe ersadá t'a-da t'ettiyo
k'adda k'olɗiko maŋ, k'a t'ooɗo mentú. Beehiye
i jiire a kee t'ersadá soo wo ki t'ettey Moziko Raa,
bee miŋ k'a lekke edayá sire wo an ki ti seɗɗey
adda k'uwwo. 48 A ume geŋ ɗuwo ge ruumiyo,

ondirɗagi ge d’omɓo ki daayum i ki ɗaŋgiya ye,
wo uwwo t’oggiyo ki daayum‡.
49 Wede tuuku toŋ y’a t’oona dabar, wo tod’
dabar gette aa uwwo t’a ki ti k’ooɗiba kamileŋ̃
aa sumade. 50 Kane sumade’ŋ munɗa wede
beehiye, wo ɗe aame sumade geŋ uŋsuwadaŋ
i t’ize umbo maŋ, kaŋ mummino k’an ise uŋse
sey me? Iŋkino maŋ kune toŋ kun lekko daayum
uŋse aakede sumade, wo kun di lekko ti toose ti
tudduguŋ me.»

10

Dooyiso k’Isa a urzi peeriyo (Matiye 19.1-9; Lik 16.18)

1 Ti Kapernayim Isa y’a t’iiziga, y’a t’iide siiɗo
Ziide. Saŋ maŋ yi-ti diipiɗa ti dar k’ooye Zurden
ti nee. Ɗoŋ ɓaadaŋ an di-t’ugiye sey, wo y’an iise
dooyiso aakede naabadí ere daayum yi d’isiyo.
2 Aame geŋ i d’ede Pariziyeŋ miibi an a
d’iide sirpa k’Isa kono an dehu an i d’ekke
ikka t’urzi k’ono. Iŋkino an di y’ tunde, an’de:
«Oogiradiŋ t’ele ko urzi a kule y’a-peere eddí
te?» 3 Isa onamaŋ y’an ti’n gime ti tondiyo,
y’ede: «Oogoro ere Muusa y’un ele wee te?»
4 Kane an di ruute, an’de: «Ti kaaga Muusa y’a
ele urzi, aame wede yi-peere eddí maŋ, yi di
ɗekke mattup ki peeriyo yi di t’ele a beytú wo
y’a ti t’igibe*.» 5 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede:
«Muusa y’un riiŋe urzi k’oogoro geŋ kono a eego
zakiɗi ere un d’ede gettiyo. 6 Wo ɗe ono eŋ an

‡ **9:48** 9.48 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.24. * **10:4** 10.4
Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1.

riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: “T’ume
k’eesiyo Raa yi ziipe sulɗi pay geŋ, y’ikkima aŋ
kule t’ere. 7 Kono kamo kule yi d’oola meegí ti
meedí, y’a di ketta biŋ̰ ti eddí. 8 Wo kane sire geŋ
an t’isa tudde soo[†].” Iŋkino maŋ kane geŋ sire
ye baa, an t’ize tudde soo. 9 Geŋ iŋkino munɗa
wede Raa y’a ti gitte geŋ, wede tudde yi ki t’eeze
ye.»
10 Isa ti sanalliyagi an aahe ɓoy. An iide’ŋ
sanalliyagi an di y’ tunde sey a urzi peeriyo geŋ
me. 11 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Ki peeriyo
k’erewo ulu, wo eddí yi ti biira wo yi ziiɗa erewo
ti doolo maŋ, yoŋ geŋ yi t’ize olɗiko a ɗaana
k’eddí ere ki poone, kono Raa yi yi wolliyo yoŋ
wede i moone t’ere bakadí. 12 Wo erewo toŋ
iŋkino, aame kulatú ti y’iila wo ti ziiɗa kule ti
doolo maŋ, tode gette Raa yi ti wolliyo ere ti
moone ti kule bakatú.»

Isa ti iŋ̰ŋ̰i suŋ̰ŋ̰i
(Matiye 19.13-15; Lik 18.15-17)

13 Ɗuwo an i di ziko iŋ̰ŋ̰i suŋ̰ŋ̰i a Isa kono y’an
di zaape beezí a eedaŋ, miŋ kane sanalliyagi an
ki dehu ye, an di’n eɗɗisito ɗuwo geŋ me. 14 Isa
yi wulle iŋkino maŋ yi-ti gulkuwe, y’an di ruute a
sanalliyagi, y’ede: «Kun oolo iŋ̰ŋ̰i eŋ an d’etto ki
tuddó, kun ti’n eegire ye, kono Moziko Raa tod’te
ki ɗoŋ i deeyiso aa kane kino. 15 Ɗerec iŋkino
wo n’un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti
seeɗu aa yi seeɗu ulo ŋ̰eŋku ye maŋ, yi ki t’etta
ye.» 16 Iŋkino maŋ ulo soŋ yi di y’amɓu, yi di
zaapu beezí ki beeko a eedí eedí.

---

† **10:8** 10.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27; 2.24; 5.2.

Wede laale ti Isa
(Matiye 19.16-30; Lik 18.18-30)

17 Isa yi t’iiziga y’eŋgile maŋ, i d’ede wedusu
y’a ukko ki tuddí, y’a dikke a ɗaanadí wo y’a
yi tunde, y’ede: «Wede dooyisadey kee wede
beehiye, n’aase moo me kono n’a t’oona lekkiyo
ere ki daayum te?» 18 Isa yi di ruute, y’ede:
«Ki moo me ki rootiyo nuŋ wede beehiye me?
Beehiye Raa soo ɗaŋŋal, wenɗa ti doolo umbo.
19 Kee urziyagi k’oogoro ki’ni suune ɗoŋ an’de:
Ki tôwwo wedusu mirsi ulu, ki moone t’ere
bakadá ise ti kule bakatú ulu, k’oogire ulu, ki
rootiyo k’ono butte a tukki bakadá a ɗaana
booro ulu, omɓo bize ti suma ɗuwo ulu, wo ki
elo suma a meegá ti meedá‡.»

20 Maŋ wede geŋ yi di’n gime onamí, y’ede:
«Wede dooyisadey, kane geŋ pay ni’ni seeɗu
t’ume nuŋ obulsu to.» 21 Wede geŋ Isa yi di
wolliyo teɓeŋ̰ wo y’a yi giyye, maŋ yi di ruute,
y’ede: «Kee a ki biite munɗa soo: k’odo, sulɗi
ɗoŋ a-d’ede’ŋ ki t’owiltoy pay wo soŋko k’an
d’eloy a ɗoŋ an k’ede munɗa ye, iŋkino k’a
t’ooney laale wede ki kotto a kandaane. Saŋ k’a
t’edi wo k’a ni daana.» 22 Aame wede geŋ y’illiga
ono geŋ̰ŋ̰o maŋ, ume k’edayí a t’ize zimolo wo
y’a t’ize sommagi dondoŋ, kono yoŋ maaladí
ɓaadaŋ, saŋ y’a iŋgile.

23 Isa y’a wulle sanalliyagí ɗoŋ i ti y’ ɗuule, wo
y’an di ruute, y’ede: «Ki kotto ooŋ̰e ɓaadaŋ a ɗoŋ
maala an t’ettey adda Moziko Raa te!» 24 A onamí
geŋ kane sanalliyagi an ziiɗa giggiraŋ. Wo ɗe

‡ **10:19** 10.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12-16 wo Deeterenom 5.16-20.

Isa y'an di ruute sey, y'ede: «In̰n̰i ki nuŋ, ki
kotto oon̰e ɓaadaŋ k'ettiyo k'adda Moziko Raa
te! 25 Oon̰e a ziŋzo ti-t'aɗɗe ti bulɗo rippile me,
wo geŋ oon̰e ɓaadaŋ a ceere sey a wede laale
yi-t'ettey a Moziko Raa te.»
26 Maŋ kane sanalliyagi an ziiɗa giggiraŋ a jiire
sey, an di rootiyto tuddaŋ, an'de: «Iŋkino maŋ,
geŋ a utta wee wee?» 27 Isa yi di'n wolliyo yerere
adda k'edayaŋ wo y'an di ruute, y'ede: «Munɗa
eŋ ɗuwo an k'aane ye, wo ɗe Raa y'aane, kono
a Raa sulɗi pay i-k'oon̰e ye.»
28 Maŋ Piyer yi di ruute Isa, y'ede: «Aŋkeŋ
k'ollo, kaye'ŋ sulɗizey pay ay d'iilo wo ay di
daaniya kee.» 29 Isa yi di ruute, y'ede: «Ɗerec
iŋkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila
ɓoozí, ise zemɓadí kuuli erayi, meegí ti meedí,
in̰n̰izí wo domɓizí kono nuuno wo ki Rabila
Majjaanawa maŋ, 30 a lekkiyo ere aŋken̰n̰o ette
kane geŋ y'anni t'oona taŋ ɓaadaŋ a ceera ɓoyɗi,
ise zemɓa kuuli erayi, maawi erayi, in̰n̰i, domɓi,
wo ti dabar ere t'urzi ɗoŋ k'olmiɗayí. Wo
saŋ maŋ adda duniya ere ki ɗaana, y'a t'ooney
lekkiyo ere ki daayum. 31 Ɗoŋ ɓaadaŋ aŋken̰n̰o
kane ki biza, saŋ an t'isa ɗoŋ k'ita, wo ɗoŋ
aŋken̰n̰o kane k'ita, saŋ an t'isa ɗoŋ ki biza.»

Ono k'Isa ɗoŋ k'aɗuwe a urzi k'untadí ti balɗiyadí

(Matiye 20.17-19; Lik 18.31-34)

32 Isa ti sanalliyagi an ti kili Zeruzalem, yo Isa
y'an t'uugume. Kane sanalliyagi undaŋ a t'uɗɗe,
wo ɗoŋ i'ni daaniya toŋ orgiso t'anni ziiɗa. Maŋ
Isa sanalliyagi koomat makumu sire geŋ y'an

irga sey ki sirpadí, wo y'an d'iise rootiyo a
munɗa wede saŋ i aaney, y'ede: 33 «Kun ollo, in
ti kili ki Zeruzalem wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo
wede eŋ, an di n' t'eley a bey deero ɗoŋ seɗeke ti
ɗoŋ suuniyo k'oogoro. Kane geŋ t'urzi k'onamaŋ
nuŋ booro t'a ni seeɗey ki tôwwo, wo an di n'
t'eley a bey ɗoŋ Yawudiyagi ye. 34 Kane geŋ an
di n' t'okkey maade, an piɗɗitey lee a tuddó, an
di n' gorpipey ti marpa wo an aa di n' t'îdey. Wo
onniyo sire k'aɗuwe maŋ, Raa y'a ti n' balɗey.»

Tondiyo ki Zak ti Zaŋ
(Matiye 20.20-28; Lik 22.25-27)

35 Saŋ maŋ Zak ti Zaŋ, iŋ̃ŋ̃i Zebede, an a
d'iide k'ume k'Isa wo an di ruũte, an'de: «Wede
dooyisadey, kaye ay dehu k'ay t'ise munɗa wede
ay ki tonda.» 36 Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede:
«Kune kun dehu n'un d'ise moo me?» 37 Kane an
i di ruute an'de: «Ay dehu k'a t'ele urzi, onniyo
ki t'iida daryikadá maŋ, kaye'ŋ k'ay ti'n zappey
soŋ a ammidadá, soŋ a geeladá.» 38 Wo ɗe Isa
y'an di ruute, y'ede: «Munɗa wede kun tondiyo,
kun ki y' suune ye. Kun aana kun siɓa ko kop ki
dabar wede nuŋ ni soɓo me? Wo kun aana kun
suyya batem ki dabar ere nuŋ ni suyyiso ko?»
39 Maŋ an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» Isa
y'an di ruute, y'ede: «Ɗerec, kop ki dabar wede
nuŋ ni soɓo geŋ kun siɓa, wo suyyiso batem ki
dabar ere ni suyyiso gette kun suyya. 40 Wo ɗe ki
ume konso wede a ammidadó soŋ a geeladó geŋ,
urzi yoŋ a bey nuuno ye, ume geŋ yoŋ ki kane
ɗoŋ Raa y'an ikkima.»

41 Aame kane sanalliyagi ɗoŋ koomat geŋ an
illiga maŋ, an d’iise kulkuwo ti Zak wo Zaŋ.
42 Maŋ Isa y’a ti’n wiike sanalliyagi geŋ pay ki
ɗaanadí, wo y’an di ruute, y’ede: «Kune kun
suune, kane ɗuwo an’ni wolliyo mozagi siiɗiyagi
pay geŋ an d’omɓo t’ekki ɗoŋzaŋ ti toogo, wo
kane ɗoŋ deero an d’omɓo t’ekki ɗoŋzaŋ t’urzi
dokkiyo ere an d’ede. 43 Wo geŋ a diinaguŋ i
dehu iŋkino a k’ise ye. Ki too maŋ, wede tuuku
yi dehu y’a t’ise goole ti diinaguŋ maŋ, yoŋ geŋ
yi t’iso wede naabaguŋ, 44 wo wede tuuku ti
diinaguŋ yi dehu y’a t’ise ki biza maŋ, yoŋ geŋ
yi t’iso ɓule ki kune pay. 45 Ɗerec, nuŋ wede an
n’ehe aa ulo wede eŋ, n’iido’ŋ kono ɗuwo an o-ki
naabe ye, wo ɗe n’iido’ŋ n’an di naabe ɗuwo wo
n’a oyye n’a t’inda kono n’a t’aɗɗe ɗoŋ ɓaadaŋ
t’adda k’olɗikadaŋ.»

Eliyo beeko ki wede koosiyo sundí Bartime (Matiye 20.29-34; Lik 18.35-43)

46 Saŋ maŋ Isa ti sanalliyagí an d’iiney geeger
Zeriko. A aɗɗiyadaŋ ti geeger gettiyo geŋ ɗoŋ
duuru ɓaadaŋ an di’n daaniya, an d’uuney wede
koosiyo konso a biza k’urzi, yi d’ahultu. Wede
geŋ sundí Bartime, ulo Time. 47 Aame y’illiga
eŋgilso geŋ Isa wede ti geeger Nazaret maŋ, y’a
iise ɗollite, y’ede: «Isa kee Wede ti biza bumɓu
Dawut, k’iso adde koɗuwo a nuŋ!» 48 Ɗoŋ
ɓaadaŋ an di y’eɗɗisito kono y’a anniga, wo ɗe
yoŋ y’a ɗolle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d’eesiyo:
«Kee Wede ti biza bumɓu Dawut, k’iso adde
koɗuwo a nuŋ, k’iso adde koɗuwo a nuŋ!»

49 Isa y'a t'îhira, wo y'a ruute, y'ede: «Kun o
yi waaki.» Maŋ koosiyo an di y' wiiko, an'de:
«K'omɓoŋ̰, ki t'oozigi. Isa yi ki waaku!» 50 Iŋkino
maŋ kallayí y'a ziɗɗe, perek y'a t'iiziga, y'a iide
k'ume k'Isa. 51 Maŋ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee
ki dehu n'a-d'ise moo me?» Yo koosiyo geŋ yi
di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyisadey, ni
dehu edayó a-t'ihina.» 52 Maŋ Isa yi di ruute,
y'ede: «Kono kee ki ziipe addá a nuuno geŋ,
k'utte k'aaho.» A kaamiki, edayí a t'ihina yi
wolliyo, wo y'a diine Isa, an di sooru soo.

11

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem
(Matiye 21.1-11; Lik 19.28-40; Zaŋ 12.12-16)

1 Isa ti sanalliyagi an iiney goppoŋ ki Zeruza-
lem, a sirpa k'illiyagi sundaŋ Betpaze wo Betani,
wo a sirpa mokkolo k'Inda k'Olibiye. A ume
geŋ yi d'igibe ɗoŋ sire ti diine sanalliyagí, 2 wo
y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a
ɗaanaguŋ gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'ooney
ulo buuru kettiyo, wenɗa kaŋ soo toŋ yi ki gili ye.
Kun t'eezi, kun o-t'arkiɗi. 3 Aame wenɗa y'un
ruutey, y'iisey: "Kun isiyo iŋkino'ŋ moo me?"
maŋ, kun d'eesoy: "Buuru eŋ i dehu Galmeega,
wo saŋ y'un di y' kimo kaamiki."»

4 Iŋkino maŋ an d'iŋgile. An iide'ŋ an d'uuney
ulo buuru kettiyo ti paate a biza k'urzi, a biza
bumɓu soo iŋkino, maŋ an t'iize. 5 Ɗoŋ miibi
i lekkiyo a ume geŋ an di'n wulle, maŋ an di'n
tunde, an'de: «Kun isiyo moo me? Ɗe ki moo
me kun t'eeziyo ulo buuru eŋ me?» 6 Maŋ kane

sanalliyagi an an di'n gime onamaŋ aa ɗoŋ Isa
y'an ruuto. Iŋkino maŋ an di'n iili, an d'iŋgile.
7 Ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite
kallagaŋ ɗoŋ deero a dar k'ulo buuru wo Isa y'a-
ti gili eego*. 8 Ɗoŋ ɓaadaŋ kallagaŋ ɗoŋ deero an
di gikkite a urzi, ɗoŋ oŋgoŋ an dimɓo puutagi
k'inda ti balɗa, an di gikkite a urzi† kay. 9 Kane
ɗuwo ɗoŋ i sooru ki ɗaana ti ɗoŋ i daaniya geŋ,
pay kaŋ soo an di ɗollite, an d'eesiyo: «Tamma
a Raa! Beeko Raa ti koona a ekki wede ettiyo
ti suma Galmeega Raa! 10 Beeko Raa ti koona a
moziko ere ettiyo, moziko ere i t'eesa ti meegiŋ
Dawut ette. Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»
11 Maŋ Isa y'a iiney Zeruzalem, yi-t'iide booro
Ɓoy Raa. Y'a wullite sulɗi ɗoŋ adda pay, wo
ume y'ize baa peeɗo t'ette k'ooriyo, kesiko ti
sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, an
d'iŋgile ki Betani.

Duuɗiyo k'undumu sundí pigiye (Matiye 21.18-19)

12 Soggo Isa ti sanalliyagí an t'uɗɗe ti Betani
maŋ, aame geŋ mosogo t'a yi ziiɗa. 13 Ti
dokki geŋ yi wulle undumu sundí pigiye i-d'ede
puutagi dogibok, maŋ y'a zikke kaɓɓaŋ y'elkiyo
yi-t'ooney iŋ̃ŋ̃i, wo ɗe y'iide'ŋ iŋ̃ŋ̃i umbo, yi
d'uuney puũtagi ɗaŋŋal kono umaỹí ki ehiyo i
k'iina ye ɓotto. 14 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute a
undumu geŋ, y'ede: «Ti aŋki, wenɗa soo toŋ yi

* **11:7** 11.7 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9. † **11:8** 11.8 An di damɓu puutagi k'inda ti balɗa, an di kakkisa a urzi kono buuru t'a ozire t'eego.

ki ɗekka ulá y'a ki t'ooma ye baa!» Wo kane sanalliyagí an d'illiga.

Lomme ɗoŋ suuk t'adda booro Ɓoy Raa (Matiye 21.10-17; Lik 19.45-48; Zaŋ 2.13-16)

15 Saŋ an di gimo sey ki Zeruzalem, maŋ Isa
yi-t'iide a booro Ɓoy Raa, y'a iise lommite kane
ɗoŋ isiyo suuk ti ɗoŋ k'owilte pay a ume geŋ̰ŋ̰o.
Y'an di gippirɗe taabulyagi ki ɗoŋ pelkiyto soŋ̰ko
ere ettiyo ti siiɗiyagi doolo wo ti kaakidagi ɗoŋ
k'owilte deere. 16 Wo a ɗoŋ pay y'an di tuuge ki
sokiyo sulɗi k'adda booro Ɓoy Raa me. 17 Maŋ
y'an iise dooyiso, y'ede: «Kun ollo, ono eŋ an
riiɲe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Ɓoozó
eŋ an di y' waaka ɓoy wede ki tondiyo Raa ki
ita ɗuwo pay‡." Wo ɗe kune, kun di y'ize urmi
k'ombiɗe ɗoŋ k'oogire§!»
18 Kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo
k'oogoro an illiga iɲkino maŋ, an dehutu urzi
ki tôwwadí. Wo an isiyo iɲkino kono an orgiso,
kono ɗoŋ duuru dooyisadí ti'ni ziiɗa. 19 A lohe
peeɗo t'a t'iire maŋ, Isa ti sanalliyagí an t'uɗɗe
t'adda geeger me.

Ono k'Isa a tukk'undumu sundí pigiye i biiha (Matiye 21.20-22)

20 Soggo ti soohe aŋ Isa an aɗɗiya tiŋ geŋ̰ŋ̰o,
maŋ an wolliyo pigiye wede Isa yi duuɗe geŋ
i biiha ti sondayzí pay. 21 Piyer geŋ y'a ilke
a munɗa wede ize, maŋ yi di ruute a Isa,
y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo pigiye wede

---

‡ **11:17** 11.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. § **11:17** 11.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

ki duuɗe i biiha.» 22 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede:
«Kun zaapo adduguŋ a Raa. 23 Ɗerec iŋkino
wo n'un di rooto: Wede'ŋ y'aane yi di roote a
tokomo ette, y'a t'eese: "T'umayí eŋ mi t'oozo,
mi t'ooro adda bar", daa niikiyo addí, wo ɗe yi
zaapu addí munɗa wede yi ruute geŋ i t'isa maŋ,
geŋ Raa yi di t'ela. 24 Kono kamo n'un di rooto:
Sulɗi ɗoŋ pay kun tondiyo Raa geŋ, kun zaapu
adduguŋ a yode kun uune baa, wo kane geŋ
y'un di'n t'ela. 25 Wo aame kun t'îhira tondiyo
Raa* wo un d'ede ono ti wenɗa maŋ, kun i t'iso
tambobino, kono Meeguguŋ Raa a kandaane toŋ
y'un t'isa tambobino kay a munɗa wede kun a ti
doopiɗe me. [26 Wo ɗe aame a ɗoŋ a ti doopiɗe a
onamguŋ geŋ tambobino kun an k'isiyo ye maŋ,
Meeguguŋ Raa a kandaane toŋ y'un k'isa ye kay
tambobino a munɗa wede kun a ti doopiɗe me.]»

T'urzi k'aaye Isa yi naabiya me?
(Matiye 21.23-27; Lik 20.1-8)

27 Saŋ maŋ an di-gimo ki Zeruzalem. Koore Isa
yi t'iide yi sooru adda booro Ɓoy Raa geŋ, kane
deero ɗoŋ seɗeke, ɗoŋ suuniyo k'oogoro wo ti
ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi an d'iido k'ume yode.
28 Iŋkino maŋ an di y' tunde, an'de: «Kee k'isiyto
sulɗi eŋ t'urzi k'aaye? Wo a ele wee wee urzi
k'isiyto sulɗi eŋ me?» 29 Maŋ Isa y'an di'n gime
onamaŋ, y'ede: «Nuŋ n'un di'n tondo a munɗa
soo ɗaŋŋal. Onamó kun o-ti'n kami, wo nuŋ toŋ
n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyto sulɗi eŋ me.
30 Aame Zaŋ ɗuwo y'anni zuyye batem geŋ, urzi

* **11:25** 11.25 Kun t'îhira tondiyo Raa: Di kane Yawudiyagi geŋ an tondiyo Raa daayum kaŋ ôhire.

iido ti Raa kunuŋ, ti ɗuwo ko? Onamó kun o ti’n
kami.» 31 Maŋ an d’iise rootiyto ti tuddaŋ, an’de:
«Aame kine in ruuta: “Iido’ŋ t’urzi Raa” maŋ,
yoŋ y’a roota: “Iŋkino ki moo me kun ki d’umɓe
a ono Zaŋ ye me?” 32 Wo aame in ruuta: “Iido’ŋ
t’urzi ɗuwo …” maŋ? An rootiyo iŋkino kono
an d’ede orgiso a ɗoŋ duuru, kono kane pay geŋ
an elkiyo’ŋ ki kotto Zaŋ yoŋ nebi.» 33 Iŋkino maŋ
Isa onamí an i-ti’n gime, an’de: «Ay ki suune ye.»
Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ toŋ maŋ n’un
ki y’ roote ye kay, wede o ele urzi ni d’isiyto sulɗi
eŋ me.»

12

Ono ombiɗe a tukki ɗoŋ naabo doome ɗoŋ ulpi (Matiye 21.33-46; Lik 20.9-19)

1 Saŋ maŋ Isa y’an d’iise rootiyto t’ono ombiɗe
a deero Yawudiyagi, y’ede: «I d’ede wedusu
iŋkino yi d’iite doome k’inda sundaŋ bin̰. Doome
geŋ y’a ti y’ ɗuule ti waaya moŋgali, y’a d’ittiba
sôole ki ŋayyu k’in̰n̰i k’inda bin̰ gen̰n̰o, y’a
d’ippe ɓoy sohuru ki boɗɗiyo*. Maŋ doome geŋ
y’an d’ele ɗuwo an di naabe saŋ yoŋ aggadí
y’a t’amɓa, wo yoŋ tuddí y’a iŋgile torguwo.
2 Aame onniyo ki rakku t’iina maŋ, y’a igibe
wede naabadí soo ki tukki ɗoŋ naabo doome
gen̰n̰o, kono an i di t’elo aggadí ere k’in̰n̰i k’inda
bin̰ an rikke te. 3 Aame y’iiney maŋ, kane an
di y’ ziiɗa, an di y’ gusse wo an aa di y’igibe
beezí guguba. 4 Wede doome’ŋ y’an d’igibe wede
naabadí ti doolo, wo yode gen̰n̰o toŋ an di y’ tiiza

* **12:1** 12.1 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 5.1-2.

a eedí, an a-ti y’ gilɗite. [5] Yi d’igibe k’aɗuwe
sey, yode geŋ an di y’îide. Saŋ wede doome ɗoŋ
naabadí ɓaadaŋ y’ikkipe k’ita toŋ ɗoŋ naabo
doome an di’n gussite, wo ɗoŋ oŋgoŋ an di’n
îidite. [6] K’ita maŋ i guute miŋ ulo geyyisadí, y’an
ti y’igibe wo y’a ruute t’adda k’addí, y’ede: “Yoŋ
eŋ ulo k’addó, an i d’ottiley.” [7] Wo ɗe kane ɗoŋ
naabo doome an d’iise rootiyto ti tuddaŋ, an’de:
“Eɲ̰ɲ̰o ulo wede doome i oopa me! In y’ôodo
koɲ̰ɲ̰o doome eŋ in d’oopa a kine.” [8] Maŋ ulo geŋ
an di y’ ziiɗa, an di y’îide wo nuune an t’umɓe
an di ziɗɗo dokki ti doome me.»

[9] Maŋ Isa y’a ruute, y’ede: «Wo aŋkeŋ wede
doome y’aasa mummino? Yoŋ y’a etto, ɗoŋ
naabo doome y’a ti’n t’îda, wo doome k’inda
biɲ̰ y’an t’ela a ɗoŋ naabo doolo, saŋ aggadí y’a
t’amɓa. [10] Ki kotto kune kun gire ono eŋ an riiɲe
ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de:

“Mokkolo ere ɗoŋ k’oozige ɓoy an di ziɗɗe
mentú gette,

tode gettiyo a t’ize mokkolo ere majjaanawa a
jiire k’oozige ɓoy te.

[11] Munɗa geŋ iido ti Galmeega Raa,

wo a kine in di wolliyo’ŋ munɗa geŋ i jiire
eego†.”»

[12] Kane deero Yawudiyagi an di zuune kereɲ̰,
Isa yi rootiyo ono ombiɗe geŋ ti kane me. Iŋkino
maŋ an di dihe urzi an di y’ seeɗa, wo ɗe an
d’urgiɗe a ɗoŋ duuru. Maŋ an di y’iili, an
d’iŋgile.

† **12:11** 12.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ
(Matiye 22.15-22; Lik 20.20-26)

13 Saŋ maŋ deero Yawudiyagi an d'igibe ɗoŋ
miibi ti diine Pariziyeŋ ti ɗoŋ a ita k'Erod
k'ume k'Isa, kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onamí.
14 An iido maŋ, an i di ruute, an'de: «Wede
dooyisadey, ay suune kee ki rootiyo ono ɗoŋ
ɗerec, ki k'orgiso eda ɗuwo ye, ki'ni wolliyo
ɗuwo geŋ pay kaŋ soo, wo ki dooyiso urzi Raa
t'ono ɗoŋ ɗerec. Aŋkeŋ a urzi k'oogiradiŋ miŋ
jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ geŋ k'eliyo
kunuŋ, k'eliyo ye ko? In t'ele kunuŋ, ulu ko?»
15 Wo Isa y'a zuune kane bizaŋ sire sire, iŋkino
maŋ y'an di ruute, y'ede: «Ɗe ki moo me kun o
d'ekkiyo ikka me? Kun o k'eeli tamma soo, n'a
ki wolle ɗo.» 16 Maŋ an i-d'eele tamma soo, wo
Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki
tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onamí,
an'de: «Ki mozigo goole ki Romeŋ.» 17 Maŋ Isa
y'an di ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ munɗa wede
ki mozigo goole ki Romeŋ yoŋ ki yode kun i y'elo,
wo munɗa wede ki Raa yoŋ ki yode, kun i y'elo.»
Aame an illiga ono geŋ̰ŋ̰o maŋ, an ziiɗa giggiraŋ
kono yode geŋ me.

Tondiyo a urzi balɗiya
(Matiye 22.23-33; Lik 20.27-38)

18 Ɗoŋ miibi ti diine ɗoŋ an'ni waaku sundaŋ
Saduseyeŋ geŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune
kane Saduseyeŋ an rootiyo, ɗoŋ i t'inda an ki
ti balɗa ye. Iŋkino Isa an di y' tunde, an'de:
19 «Wede dooyisadey, Muusa yi riiɲe ti kaaga
adda mattup k'oogoro munɗa wede in d'ise me,

y’ede: “Aame wede y’inda wo yi iili erewo daa
magiŋ̰e maŋ, mandaayawa gette leemadí y’a ti
seeɗa kono an t’ehe iŋ̰ŋ̰i a suma ki wede inda
geŋ̰ŋ̰o‡.” 20 Iŋkino aakede i-d’ede zemɓa kane
sarat. Wede ki poone geŋ y’a ziiɗa erewo wo y’a
inda daa magiŋ̰e. 21 Mandaayawa gette leema
wede ki sirwe y’a ti ziiɗa, wo yode toŋ y’a
inda daa magiŋ̰e kay, wede k’aɗuwe toŋ iŋkino.
22 Kane zemɓa sarat geŋ an ti duude pay, wo
wede tuuku yi-t’oone magiŋ̰e umbo. Aame kane
sarat geŋ pay an t’inda maŋ, tode erewo gettiyo
toŋ t’aa d’inda. 23 Iŋkino maŋ a onniyo ere ɗoŋ
i t’inda an ti balɗa geŋ, ti diine kane zemɓa geŋ
erewo gette t’aasa k’aaye, kono kane sarat pay
geŋ miŋ kulutú me?»

24 Isa y’an di ruute, y’ede: «Kune kun ti digge
a elkiyaguŋ, kono ki kotto kun ki’n suune ye
ita k’ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki
Raa, ise toogo Raa toŋ maŋ. 25 Ɗerec, a onniyo
ere ɗoŋ i t’inda an ti balɗa geŋ, kuuli ti erayi
an ki seɗɗa tuddaŋ ye baa, wo ɗe an di lekkey
daa seɗɗu aa maaleekiyagi a kandaane. 26 Wo
a urzi balɗiya ki ɗoŋ i t’inda geŋ, ki kotto kun
gire adda mattup ki Muusa ono ɗoŋ Raa yi-ruute
t’adda beyga k’undumu oggiyo uwwo ɗala ɗala
geŋ, y’ede: “Nuŋ Raa k’Ibirayim, k’Isaaka wo ki
Yakup§.”» 27 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Raa geŋ
yoŋ Raa ki ɗoŋ unto ye, yoŋ Raa ki ɗoŋ zeere.
Geŋ ki kotto kun ti digge a elkiyaguŋ gette.»

‡ **12:19** 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6.

§ **12:26** 12.26 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.2,6.

Urzi k'oogoro wede goole a jiire
(Matiye 22.34-40; Lik 10.25-28; 20.39-40)

28 I d'ede wede suuniyo k'oogoro soo iŋkino,
yi'n ollige Isa an niikiyto ti Saduseyeŋ me. Wo
y'illiga Isa y'anni gime onamaŋ ɗerec maŋ, y'a
d'iide sirpadí wo y'a yi tunde, y'ede: «T'adda
diine k'urziyagi k'oogoro pay ki Muusa geŋ, urzi
k'oogoro wede goole a jiire tuuku me?»
29 Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Urzi
k'oogoro wede a jiire eɲ̰ɲ̰o: "Kun ollo ɗoŋ
k'Izirayel no, Galmeega Ra̰azíŋ, yoŋ Galmeega
soo ɗaŋŋal. 30 Ki geyyo Galmeega Raazá ti
addá pay, ti undá pay, ti elkiyadá pay wo ti
toogadá pay*." 31 Wo wede ki sirwe eɲ̰ɲ̰o: "Ki
geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum̰†." Urzi
k'oogoro wede a ceera kane sire eŋ umbo ti doolo
me.»
32 Wede suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa,
y'ede: «Geŋ beehiye wede dooyisadey, onamá ki
ruute geŋ ɗerec. Galmeega Raa yoŋ soo ɗaŋŋal,
Raa ti doolo umbo daa yode me‡. 33 Wede geŋ
y'a geyye Raa ti addí pay, ti elkiyadí pay wo ti
toogadí pay, wo y'a geyye bakadí aa yi geyyiso
tuddí batum. Wede iza iŋkino maŋ, geŋ i jiire
seɗeke ere an oggiyo a ume seɗeke, wo i jiire
seɗeke ere an isiyo ki seyɗi pay§.»
34 Isa y'illiga ono wedusu yi'ni ruute geŋ ɗerec
maŋ, yi di ruute, y'ede: «Kee dokki ye ti Moziko

---

* **12:30** 12.30 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4-5.
† **12:31** 12.31 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. ‡ **12:32**
12.32 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.35. § **12:33**
12.33 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

Raa te.» Wo t'ume geŋ an d'urgiɗe, an di y' tondite ti doolo sey me.

Almasi ti Dawut
(Matiye 22.41-46; Lik 20.41-44)

35 Isa yi dooyiso ɗuwo adda booro Ɓoy Raa,
aame geŋ y'an di ruute, y'ede: «Ɗe mummino
kane ɗoŋ suuniyo k'oogoro an di rootiyo Almasi
Raa yi biire, y'aɗɗo ti biza bumɓu Dawut me?
36 Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga t'urzi
k'Unde Kamileŋ̰, y'ede:

"Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:
K'edi ki-koona a ammidadó kino,
bini ɗoŋ k'aduzá n'an isa aa munɗa ki bita ti
ɗanɗi zoŋɗá*."

37 Kun ollige, yode Dawut batum yi yi waaku
Almasi "Galmeega". Ɗe geŋ mummino Almasi
y'a aɗɗo ti biza bumɓu Dawut ɗaŋŋal me?»
Aame geŋ ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an di y'ollige ti ulbe
uŋse.

Ondirso a ɗuwo a tukki ɗoŋ suuniyo k'oogoro
(Matiye 23.1-12; Lik 20.45-47)

38 Isa a dooyisadí gette y'an di ruute a ɗuwo,
y'ede: «Kun koona mentikagi ti ɗoŋ suuniyo
k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero
a arga boy, wo a bere ɗoŋ duuru an dehu ɗuwo
an an di'n t'eesite ti ottilso. 39 Adda ɓoyɗi ɗoŋ
in di dooyiso, an dehu an koone a ume wede
suma, wo adda tarnaapagi a ume k'omɓo toŋ, an
dehu an koone a ume wede suma pây. 40 Kane
geŋ bey mandayɗayi an t'omɓo pay, wo soŋ

* **12:36** 12.36 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

an eesiyo tondiyo Raa maŋ ki noko nokot kono ɗuwo an di'n wolle. Kono k'iŋkino geŋ booradaŋ t'a kooney wehini a ceerey.»

Mandaayawa i-k'ede munɗa ye (Lik 21.1-4)

41 Saŋ maŋ Isa y'a-guune edayí k'ume sandup
ere ɗuwo an d'eliyo soŋko adda booro Ɓoy Raa,
yi wolliyo mummino ɗuwo an oɓe soŋko me.
Ɗoŋ bey geŋ an d'oɓe soŋko ɓaadaŋ. 42 Wo
i d'ede mandaayawa t'a iina, k'umbatú ti d'iɓi
soŋko sun̰n̰i sun̰n̰i sire. 43 Iŋkino maŋ Isa y'a
wiike sanalliyagí wo y'an di ruute, y'ede: «Ɗerec
iŋkino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede
munɗa ye ette, tod' t'ele a jiire ti kane ɗoŋ pay
oŋgo eliyo soŋko adda sandup gettiyo. 44 Ɗerec,
kane ɗoŋ doolo pay geŋ an ele t'adda soŋko ere
an uupe oopiyo, wo ɗe tod'te k'umbatú'ŋ t'a
d'ele pay soŋko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

13

Ono a urzi ruugiyo Ɓoy Raa (Matiye 24.1-3; Lik 21.5-7)

1 Saŋ maŋ Isa yi t'uɗɗe t'adda booro Ɓoy
Raa, aame geŋ wede soo ti diine sanalliyagí yi
di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo
majjaanika moŋgali ti oozige ɓoy en̰n̰o ɗo!»
2 Isa yi di ruute, y'ede: «Ɗerec, ki wolliyo ɓoy
an t'iiziga majjaane eŋ, mokkolo soo toŋ t'ekki
bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere ɓaadaŋ

3 Isa y’a iŋgile k’ekki mokkolo k’Inda k’Olibiye,
y’a guune edayí k’ume Ɓoy Raa. Aame geŋ
sanalliyagí Piyer, Zak, Zaŋ wo Andire, kane
siidaŋ ti yode ɗaŋŋal an di y’ tunde, an’de:
4 «Kee k’ay ki ti rooti ɗoo, sulɗi geŋ an aana
woogo me? Wo moo me munɗa wede a kiza
onniyo kino sulɗi pay geŋ an aana me?»
5 Iŋkino maŋ Isa y’an d’iise rootiyto, y’ede:
«Kun koona mentikagi, wenɗa soo toŋ y’un ti’n
dagga ye. 6 I d’etto ɗoŋ ɓaadaŋ an t’amɓo
sundó, wede tuuku toŋ y’a t’eesa: “Nuŋ Almasi
Raa yi biire!”, wo kane geŋ an di dagga ɗuwo
ɓaadaŋ. 7 Kun d’olliga tarkuuse ki arka goppoŋ,
wo kun d’olliga rabila k’arka dokki. Aame geŋ
kun addira ye. I dehu sulɗi geŋ an d’aane, wo
aame geŋ a ki t’isa ɗaŋgiya duniya ye ɓotto.
8 Ɗoŋ siiɗo soo ti siiɗo soo te an ɗeyya ti tuddaŋ,
ɗoŋ mozigo soo ti mozigo soo me an ɗeyya ti
tuddaŋ kay. I d’isa ŋoŋŋirso siiɗo adda siiɗiyagi
ɓaadaŋ, wo i d’isa mosogo pây. Wo kane sulɗi
geŋ aakede kakkisa ere ki poone k’erewo addutú
i t’umɓe k’ehiyo.
9 Kun koona mentikagi a urzi lekkiyaguŋ, kono
ɗuwo an un ti’n seɗɗa an un di’n t’etta k’ume
ɗoŋ booro, wo an un di’n gorpipa ti marpa adda
ɓoyɗi ɗoŋ in di dooyiso. An un di’n t’etta ɗaana
ɗoŋ deero siiɗo wo ɗaana mozagi, kono kune
ɗoŋzó. Aame geŋ a ɗaanadaŋ kun t’oona urzi
kun di roota a sulɗi ɗoŋ kun wulle wo kun illiga
a tukki nuuno geŋ me. 10 Ki poone onniyo gette
t’a aana geŋ, i dehu Rabila Majjaanawa an an
ti kizite a ita ɗuwo pay. 11 Wo aame an un ti’n
ziɗɗa kono an un di’n t’ette k’ume ɗoŋ booro

maŋ, ulbuguŋ un t'ooɗa ki poone ye a munɗa
wede kun di rootey me. A ume geŋ miŋ Raa
y'un t'eley ono ɗoŋ kun di rootey. Iŋkino maŋ
aame kun rootey geŋ, ono ettey ti suuniyo kune
ye, wo ɗe ettey t'Unde Kamileŋ̃. 12 Leema y'an
di y' t'ela leemadí a bey ɗuwo ki tôwwadí, wo
meege toŋ iŋkino kay a iŋ̃ŋ̃izí me. Iŋ̃ŋ̃i an di
kima adu ki maawaŋ, an d̃eha urzi ɗ̃uwo an
di seɗɗa maawaŋ ki tôwwadaŋ*. 13 Kune ɗoŋ
duniya pay an un di'n olmiɗa kono kun umɓe a
sundó, wo ɗe wede y'a ziiɗa zakiɗi a urzizó bini
ɗaŋgu maŋ, yode geŋ Raa y'a y'utta.

Onniytagi ɗoŋ etto ki dabar ɓaadaŋ
(Matiye 24.15-25; Lik 21.20-24; 17.23; 21.8)

14 Kune kun di wolla munɗa wede ulsu k'a
y'azzira wo yi lattiya, yode geŋ an ti y' zaapa
adda Ɓoy Raa a ume i ki dehu k'ettiyo ye†.
Wede i gariya ono eŋ eedí ti'ni sooɗo beehiye.
Aame geŋ kane ɗoŋ adda siiɗo Ziide an t'ombo
k'ekki moŋgali. 15 Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki
daŋgayadí‡ maŋ, yoŋ geŋ yi-ɗeega, y'etta amɓu
munɗa adda daŋgay ye, yi t'ombo. 16 Wo wede
yoŋ adda doome maŋ, yi t'ombo, yi kima ɓoy
amɓo kallayí wede goole ye. 17 A onniytagi geŋ
aasa dabar ɓaadaŋ a kane erayi ɗoŋ mahuwagi
ti ɗoŋ iŋ̃ŋ̃izaŋ an ooɗiyo! 18 Kun tondo Raa kono
sulɗi geŋ̃ a k'aana a ume reele ye. 19 Ɗerec, a

* **13:12** 13.12 Kun wollo adda mattup ki Mise 7.6. † **13:14** 13.14 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 9.27; 11.31; 12.11. ‡ **13:15** 13.15 Yi-guune t'ekki daŋgay: I-kaza a siiɗo k'Izirayel geŋ ɗuwo daŋgayɗayzaŋ geŋ awhizaŋ patal kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadaŋ.

onniytagi geŋ dabar t’aasa oon̰e ɓaadaŋ. T’ume
Raa y’ikkima duniya bini aŋken̰n̰o, dabar iŋkino
i k’ize ye, wo ki ɗaana toŋ i k’isa ye§. 20 Aame
onniytagi ɗoŋ ki dabar geŋ Galmeega Raa y’a
ki’n îhira goppoŋ ye maŋ, wede tudde soo toŋ
umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi
geŋ y’an ôhira goppoŋ kono ɗoŋ yi biire ki yode.
21 Iŋkino maŋ aame wenɗa y’iisa: “Almasi
Raa yi biire, yoŋ a en̰n̰o!” ise “Yoŋ a ummey!”
maŋ, kune onamí kuñ amɓa ye. 22 Ni rootiyo
iŋkino kono i d’aɗɗa ɗoŋ an ti t’isa tuddaŋ aa
Almasi Raa yi biire, wo ti ɗoŋ an ti t’isa tuddaŋ
aa nebiyagi. Kane geŋ an d’isa sulɗi k’armika ti
sulɗi ɗoŋ i ceeriyo eego, aame urzi ede maŋ kane
an di dagga ɗuwo ɗoŋ Raa yi biire ki yode, wo
an ki d’aana ye. 23 Kun koona mentikagi, sulɗi
pay eŋ n’un ti’n ruute ki poone an d’aana.»

Kama ki yo wede an y’ehe aa ulo wede
(Matiye 24.29-31; Lik 21.25-28)

24 Isa y’an di ruute sey, y’ede: «Onniytagi ɗoŋ
ki dabar geŋ an t’iŋgila lewwet maŋ, i d’aana
onniytagi ɗoŋ peeɗo ti ki toora ye, tere yi ki
toora ye, 25 molɗali an silɗita ti kandaane, wo
sulɗi ɗoŋ an d’ede toogo a kandaane, Raa y’a
ti’n gozziga*. 26 Aame geŋ ɗuwo an di n’ wolla
nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, ni kama ekki
dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika†. 27 Wo

§ **13:19** 13.19 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.1. * **13:25** 13.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 13.10; 34.4; Ezekiyel 32.7 wo Zowel 2.10; 3.4. † **13:26** 13.26 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 7.13.

n'a t'igiba maaleekiyagi k'adda siiɗiyagi ɗoŋ a duniya itatú piɗe, an di t'ogiya ɗoŋ ni biire‡.»

Ono ombiɗe a tukki tormo (Matiye 24.32-36; Lik 21.29-33)

28 «Kun wollo wo kun elko a ono ombiɗe ɗoŋ a
tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo oɗɗize
wo puutagutú eesiyo rooɓiyo maŋ, geŋ kune kun
suune adda k'adduguŋ kizini yoŋ gopponŋ. 29 Geŋ
iŋkino kay, kune toŋ kun wulla sulɗi geŋ an iina
maŋ, kun suuno kama ki nuŋ wede an n'ehe aa
ulo wede eŋ tod'te gopponŋ, aakede nuŋ a biza
bumɓuguŋ. 30 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto:
Ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋ̃o eŋ an ki ti t'inda pay ye, ki poone
sulɗi pay geŋ an d'aana me. 31 Kandaane kane ti
siiɗo an t'eŋgila, wo kane onamó an ki t'eŋgila
ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidí i ti suune onniyo te

32 «Wo sulɗi geŋ an aana a onniyo tuuku koo,
a peeɗo ere tuuku koo maŋ, i suune yode Meega
Raa siidí. Wenɗa doolo yi ki suune ye, ise
maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa toŋ maŋ.
33 Kun koona mentikagi, kun lekko zeere, kono
onniyo gette kun ki ti suune ye.
34 Sulɗi geŋ i deeyiso aa wede yi t'ette torguwo.
Attiɗi ɓoozí y'an d'iili a bey ɗoŋ naabadí, a wede
tuuku toŋ yi d'eele naabo sittú sittú, wo a wede
boohiyo biza bumɓu yi ruute, y'ede: "K'ollo, ki
lekko zeere!" 35 Iŋkino kun lekko zeere, kono
wede ɓoy yi kimo a peeɗo ere tuuku kun ki
suuna ye: y'aana a lohe koo, diɗɗo koo, uzu

‡ **13:27** 13.27 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 30.4; Zakari 2.10 wo Nehemi 1.9.

y'ôola koo, ti soohe koo maŋ. 36 Aame yi kimo a
onniyo ere kun ki ti suune ye maŋ, y'un gi di'n
t'oona kun udige ye. 37 Ono ɗoŋ n'un rootiyo eŋ,
ni rootiyo a ɗuwo pay: Kun lekko zeere!»

14

Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa
(Matiye 26.1-5; Lik 22.1-2; Zaŋ 11.47,49,53)

1 A guute onniyo sire maŋ tarnaape Pak
ki Yawudiyagi wo tarnaape wede an d'omɓo
mappa daa k'orme* geŋ, an d'aɗɗa. Maŋ kane
deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro, an
dehutu urzi Isa an di y' seeɗa ti metiŋko ki
tôwwadí. 2 Wo kane an di ruute, an'de: «Yoŋ
in ki y' seeɗa adda tarnaape kino ye, para maŋ
ɗoŋ duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Oɓe k'egey ɗoŋ eeɗiyadaŋ uŋse ekk'Isa
(Matiye 26.6-13; Zaŋ 12.1-8; Lik 7.36-38)

3 Isa yoŋ a ille ki Betani adda ɓoy ki Simo
wede ti poone yoŋ ki bitiɗe, an di guune omɓo.
Aame an ti guune geŋ i d'ede erewo ti t'uɗɗo, a
beytú ulo diŋgile an ikkima ki mokkolo sundutú
albaatir, adda egey ɗoŋ eeɗiyadaŋ uŋse. Egey
geŋ sundaŋ nardo, wo zooyayaŋ ooṉe ɓaadaŋ
kono an a ki gilse ti munɗa ye. T'ĩide'ŋ, ulo
diŋgile golladí t'a dihima, wo egey geŋ ti-t'iɓi
ekk'Isa. 4 Maŋ ɗoŋ oŋgo ti diine kane ɗoŋ eṉṉo
geŋ ulbaŋ an ki t'ize uŋse ye, an di rootĩyto
diinayaŋ, an'de: «Ɗe ki moo me ti ti'n lattiya
egey ɗoŋ eeɗiyadaŋ uŋse geŋ me? 5 Egey geŋ

---

* **14:1** 14.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.1-27.

in aane in t'owila in t'oone tamma meeda aɗo ti uto†, wo in an t'ele soŋko gette a ɗoŋ an k'ede munɗa ye.» Wo an i-d'orbite ɓaadaŋ a erewo gette.
6 Wo ɗe Isa y'a ruute, y'ede: «Erewo kun
t'oolo, kun i-t'ooɗe ulbutú ye, kono munɗa wede
t'o ize geŋ a nuŋ uŋse. 7 Kane ɗoŋ an k'ede
munɗa ye geŋ an lekka daayum ti kune‡, wo kun
aane kun an d'ise beehiye aame kun dehu maŋ.
Wo ɗe nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye. 8 Tod'
t'ize munɗa wede a toogatú, tod' t'o di yirge
egey ɗoŋ eeɗiyadaŋ uŋse a tuddó eŋ aakede ti
n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo.
9 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: A omagi pay
adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa geŋ,
erewo ette ɗuwo an t'îda taaya a naabo ere tod'
t'ize, wo sundutú a ki danɗa ye.»

Ziidas ti deero ɗoŋ seɗeke
(Matiye 26.14-16; Lik 22.3-6)

10 Ziidas Iskariyot wede soo ti diine sanalliyagi
kane koomat makumu sire geŋ, y'iide'ŋ y'a
uuney kane deero ɗoŋ seɗeke kono yi dehu Isa
y'an di y' t'ela beezaŋ. 11 Aame an illiga iŋkino
maŋ, kane ulbaŋ a t'ize uŋse wo an i di ruute an
i-t'eela soŋko. T'ume geŋ Ziidas y'a iise dehutu
k'urzi wede kaŋ mummino y'an di y' t'ela Isa a
beezaŋ me.

Isiyo k'omɓo ki tarnaape Pak
(Matiye 26.17-19; Lik 22.7-13)

† **14:5** 14.5 Aŋki tamma meeda aɗo i-kaza gurus suma naabo wede ki ozzine soo. ‡ **14:7** 14.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11.

12 Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi
wede an d’omɓo mappa daa k’orme gette t’a iina,
tod’te onniyo ere an di walɗutu iŋ̰ŋ̰i damɓami
an d’isiyo omɓo ki tarnaape Pak ki Yawudiyagi§.
Aame geŋ sanalliyagi k’Isa an di y’ tunde, an’de:
«A too me ki dehu ay in d’isey omɓo tarnaapayiŋ
ki Pak te?» 13 Maŋ Isa yi d’igibe ɗoŋ sire
ti diine sanalliyagí, wo y’an di ruute, y’ede:
«Kun’do k’adda geeger, aame geŋ kun t’ikkimey
ti wedusu yi t’eezo ahu ti diŋgile, kun di y’
daanoy 14 bini adda ɓoy wede y’a t’ettey. Wo
kun t’iidey maŋ, a wede ɓoy kun i di rootoy, kun
d’eesoy: “Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te
biino ere y’a ooma omɓo tarnaapayiŋ ki Pak ti
sanalliyagí te?” 15 Wo yoŋ biino y’un di-kizey,
tod’te dildil t’awwa t’ekki bakatú, sulɗi pay adda
okkime beehiye. Geŋ a ume geŋ̰ŋ̰o kun in d’isoy
omɓo te.» 16 Maŋ kane sanalliy̰agi an d’iŋgile,
an iide’ŋ adda geeger, sulɗi an di’n uuney pay
aakede Isa y’an ruute, iŋkino omɓo tarnaape ki
Pak an t’ize.
17 A peeɗo t’a t’iire maŋ, Isa y’a iina ti
sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ me.
18 Kane an di guune omɓo, wo aame an omɓo
geŋ Isa y’a ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino wo n’un
di rooto: Wede soo ti diinaguŋ ay omɓo kaŋ soo
eŋ, y’a ni t’ela bey ɗoŋ k’olmiɗayó*.» 19 Kane
sanalliyagi an t’ize sommagi dondoŋ, wo an di
y’iise tondiso, wede soŋ yi d’eesiyo: «Nuuno
ko, nuuno ko?» 20 Yoŋ y’an di’n gime onamaŋ,

§ **14:12** 14.12 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.3-5. * **14:18** 14.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10.

y’ede: «Yoŋ wede soo ti diine kune ɗoŋ koomat
makumu sire eṉṉo, wede ay agisa beezey kaŋ
soo adda k’ooko. 21 Ɗerec, nuŋ wede an n’ehe
aa ulo wede eŋ n’a t’inda, geŋ a-t’etta a ono ɗoŋ
an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki
nuuno†. Wo ɗe dabar a yode wede i ni t’ela bey
ɗoŋ k’olmiɗayó, nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede
eŋ me! Yode geŋ, an ki y’ehe adda duniya ye toŋ
bee!»

Omɓo ti soɓo i kaza tudde ti puuzo k’Almasi
(Matiye 26.26-29; Lik 22.15-20; 1 Korent 11.23-26)

22 Aame an omɓo geŋ, Isa y’a t’umɓe mappa,
y’a ruute koɗuwo a Raa kono k’omɓo gette, maŋ
y’a ɓurke, y’an d’ele sanalliyagí wo y’a ruute,
y’ede: «Ooho kun sooɗo, ette tuddó.» 23 Saŋ
y’a t’umɓe kop ti soɓo adda, y’a ruute koɗuwo a
Raa kono soɓo gette, maŋ y’an d’ele, wede soŋ yi
guume guume, 24 wo y’an di ruute, y’ede: «Ette
puuzadó, puuzo ki taasuwa ere Raa y’a ketta ti
ɗuwo‡, to t’oɓa ki ɗoŋ ɓaadaŋ. 25 Ɗerec iŋkino
wo n’un di rooto: N’a t’iiɓe ti aŋki, ki ɗaana ni
ki siɓa ye baa toote k’iṉṉi biṉ, bini onniyo ere
ni siɓa sey geŋ toote w̃ede aw̃are k’iṉṉi biṉ a
Moziko Raa.» 26 Aame an t’iimi an aa t’iiɓe maŋ,
an d’ûure ôrɗari tarnaape ki Pak, saŋ an t’uɗɗe
an d’iŋgile k’ekki mokkolo k’Inda k’Olibiye.

Rootiyo k’Isa a urzi koogirayí
(Matiye 26.30-35; Lik 22.33-34; Zaŋ 13.37-38)

---

† **14:21** 14.21 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2-19 wo Ezayi 53. ‡ **14:24** 14.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.8 wo Zeremi 31.31-34.

27 Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede:
«Kune pay kun di n' kiigira a munɗa wede aana
geŋ me, kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de:
"Wede k'elso n'a yi t'îda,
wo torɗo damɓami a-teepa§."»
28 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo ɗe saŋ Raa yi ti
n' bilɗa maŋ, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney
a siiɗo Galile.» 29 Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede:
«Aame ɗoŋ pay an ki giigira a munɗa wede aana
toŋ, nuŋ ni ki kiigira ye.» 30 Isa yi di ruute, y'ede:
«Ɗerec iŋkino wo n'a di rooto: Aŋki a diɗɗo
ettiyo batum, ki poone uzu y'a ôola bizí sire geŋ,
kee k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ aɗo.»
31 Wo ɗe Piyer yi koɗɗime, y'ede: «Ato, ni ki
kiigira ye, aame ise k'unto toŋ n'a t'inda ti kee!»
Wo kane ɗoŋ soo toŋ an a-ti ruute iŋkino kay.

Isa yoŋ a Zesimaane
(Matiye 26.36-46; Lik 22.40-46)

32 Saŋ Isa ti sanalliyagí an d'iiney a ume sundí
Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti
koona kino, koore n'ette n'a tondey Raa geŋ me.»
33 Maŋ ti yode y'a-wiike Piyer, Zak wo Zaŋ. Aame
geŋ orgiso t'a yi ziiɗa wo ulbí i-d'ooɗiyo ɓaadaŋ.
34 Yo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ eŋ sommagi
dondoŋ aa n'a t'inda, kun ti koona kino wo kun
di lekko zeere.»
35 Wo yo y'a-liɗɗe dokki booloŋ ti kane me,
maŋ y'a t'uttile zumayí a siiɗo, y'a iise tondiyo
Raa kono ise kotto maŋ dabar gette yi di ti leɗɗe

§ **14:27** 14.27 Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

ti tuddí me. 36 Adda tondiyadí y'ede: «Abba, i-
kaza Meegó, sulɗi pay a kee i-k'oon̰e ye, ise maŋ
kop ki dabar ette k'o ti leɗɗo ti tuddó me. Wo
too maŋ pay geŋ a ki t'ise aa nuŋ ni dehu ye, wo
a t'ise aa kee ki dehu.»
37 Saŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi ɗoŋ aɗo
gen̰n̰o, wo yi'n uuna an udige. Maŋ Isa y'a
t'in̰n̰e Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Simo, kee
k'udige! Ki peeɗo soo toŋ ki k'iine ki ki likke
zeere ye! 38 Kun lekko zeere wo kun tondo Raa,
kono kun ki t'oora adda naamiya daggiya ye.
Wede tudde geŋ a elkiyadí yi dehu y'aase munɗa
wede beehiye, wo ɗe tuddí toogatú baata.»
39 Saŋ Isa y'a-liɗɗe siidí sey, wo y'a iise
tondiyo Raa iŋkino sey. 40 Maŋ y'a-gime k'ume
sanalliyagi, yi'n uuna an urme, edayaŋ an ziiɗa
moone. Wo munɗa an i-di roote toŋ an ki suune
ye.
41 Maŋ k'aɗuwe Isa y'a-gime ki tukki sanal-
liyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone
pi, wo kun d'udigo baa! Aŋkeŋ peeɗo t'îide,
sulɗi pay i t'ize, wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo
wede eŋ, an n'ele a bey ɗoŋ k'olɗiko. 42 Kun
t'oozo, in eŋgile! Kun wollo, wede i ni t'ela a
bey ɗoŋ k'olmiɗayó yi t'uɗɗo.»

Seeɗu k'Isa
(Matiye 26.47-56; Lik 22.47-53; Zaŋ 18.2-11)

43 Isa onamí y'a ki ti'n ɗiŋge ye ɓotto, a
kaamiki Ziidas wede soo ti diine sanalliyagi kane
koomat makumu sire geŋ, yi-t'uɗɗo ti ɗoŋ duuru
a itadí, a beyɗaŋ kasigara ti dalyagi. Kane geŋ i'n
igibo deero ɗoŋ seɗeke, ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti
ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi. 44 Yo wede y'an di

y’ t’ela Isa a bey ɗoŋ k’olmiɗayí geŋ, y’an di
ruuto ɗoŋ duuru a munɗa wede y’aasey kono an
di suuney eŋ Isa me, y’ede: «Wede kun wulley
ni izey puuc a toɓɓisadí maŋ, geŋ yode kun
di y’ sooɗoy, kun di d’eŋgiloy, kun di boohoy
koɗuwo.» 45 Ziidas y’iina maŋ, kesiko y’a y’
zikke Isa kaɓɓaŋ wo yi di ruute, y’ede: «Wede
dooyisadó!» Maŋ yi d’ize puuc a toɓɓisadí.
46 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ duuru an d’iiziga tuddí,
an di y’ ziiɗa.

47 Aame geŋ wede soo ti diine sanalliyagi y’a
t’iiɗiba kasigaradí, y’a-diikiɗa wede naabo ki
mozigo goole ɗoŋ seɗeke, kuudí a ɗikke. 48 Wo
Isa y’a t’ihina bizí, y’an di ruute, y’ede: «Ɗe
ki moo me kun d’ettiyo seeɗuzó wo tudduguŋ
kun t’ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ
wede k’oogire me? 49 Para maŋ nuŋ miŋ daayum
ti kune, ni dooyiso a booro Ɓoy Raa wo kun gi di
n’ ziiɗa ye. Wo ɗe sulɗi geŋ a iina kono a-t’ette
a ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa.»

50 Maŋ kane sanalliyagi pay an di y’iili, an
t’umbe. 51 Wo i d’ede obulsu yi-daaniya Isa, y’a
diibo miŋ parde ɗaŋŋalaŋ a tuddí me. Ɗuwo
an dehu an di y’ seeɗa, 52 wo ɗe y’an di buuye
pardayí a beezaŋ, y’a t’umbe bontiliŋ̰.

Isa a ɗaana deero booro Yawudiyagi

(Matiye 26.57-68; Lik 22.54-55,63-71; Zaŋ 18.12-18)

53 Isa an di t’iide k’adda ɓoy mozigo goole ɗoŋ
seɗeke, a ume wede kane deero ɗoŋ seɗeke, ɗoŋ
i dokkiyo Yawudiyagi ti ɗoŋ suuniyo k’oogoro an
t’ugiye pay. 54 Wo Piyer yi di y’ daaniya Isa ti

dokki, bini y'a iiney ɓoy ki mozigo goole ɗoŋ
seɗeke, maŋ yi-t'iide y'a-guune a booro ti ɗoŋ
naabo, an di kookiyo uwwo.
55 Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero
ɗoŋ seɗeke, an di dehutu wede a roote ono a
tukk'Isa kono booro t'a yi seeɗa ki tôwwadí, miŋ
umbo an k'ooniyo ye. 56 Ɗoŋ ɓaadaŋ an iide'ŋ an
di ruutite ono butte a tukki yode, wo ɗe onamaŋ
aa ki t'ettiyo kaŋ soo ye. 57 Maŋ ɗoŋ miibi
an t'iiziga an di ruute ono butte a tukki yode,
an'de: 58 «Ay y'illiga yi ruute, Ɓoy Raa wede
ɗuwo an iiziga eŋ y'a kossita, wo adda k'onniyo
aɗo y'a y'ooziga a k'isa ɓoy wede i k'iiziga ɗuwo
ye.» 59 Wo t'urzi k'ono geṉṉo toŋ onamaŋ aa ki
t'ettiyo kaŋ soo ye.
60 Iŋkino maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke y'a
t'iiziga a ɗaana ɗoŋ i t'ugiye, wo y'a tunde Isa,
y'ede: «Ono ɗuwo an rootiyo a tukki kee eŋ,
kee ki ki roote munɗa ye ko?» 61 Wo yo Isa
yi d'annugu ɗeɗɗek, y'an ki rootiyo munɗa ye.
Maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke y'a yi tunde sey,
y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo ki Raa
wede ɗuwo an di tamma ko?» 62 Isa yi di'n gime
onamí, y'ede: «Eyye nuuno, wo kun di n' wolla
nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a-kooney
a ammade Raa toogadí t'a jiire pay, wo kun di n'
wolla n'a-kimo ekki dondari a kandaane*.»
63 Iŋkino maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke yi-ti
gulkuwe, kallagí y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede:
«In ki dehe wenɗa ti doolo wede illiga y'in ki
roote sey ye baa! 64 Kun illiga ti kuuduguŋ yi

* **14:62** 14.62 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1 wo Daniyel 7.13.

gilɗe suma Raa te. Kune elkiyaguŋ moo me?»
Maŋ kane pay geŋ an di ruute, an'de: «Booro
ti y' ziiɗa, munɗa wede yoŋ y'ize eŋ i-îide
ki tôwwo.» 65 Ɗoŋ oŋgo ti diinayaŋ an d'iise
paɗɗita lee a tuddí. Edayí an i-t'ippe, an di
gohiso kutuba wo an d'eesiyo: «Kee nebi maŋ,
ki y'unto wede i k'ize me!» Maŋ kane asigiryagi
an di y' ɓattisa.

Piyer y'a kiigira Isa
(Matiye 26.69-75; Lik 22.56-62; Zaŋ 18.17,25-27)

66 Aame Piyer yoŋ ti ɗanɗi a booro ki paate
geŋ, ere soo ti diine ɗoŋ naabo mozigo goole ɗoŋ
seɗeke ti-t'uɗɗo. 67 Tode gette Piyer t'a yi wulle
yi kookiyo uwwo, ti ti y' wulle ti ti y' ɗiŋge maŋ,
ti di ruute, t'ede: «Kee toŋ ti Isa wede ti geeger
Nazaret, kune soo.» 68 Wo Piyer y'a yi giigira,
y'a ruute, y'ede: «Koŋ munɗa wede mi rootiyo
geŋ ni ki y' suune ye, wo itadí toŋ ni ki ti suune
ye!» Maŋ ti booro ɓoy y'a t'iiziga, y'a t'iide biza
bumɓu. Aame geŋ uzu y'a iise môolo. 69 Wo to
ere naabo gette t'a yi wulle sey, t'an d'iise rootiyo
a kane ɗoŋ a sirpatú, t'ede: «Yoŋ wedusu eŋ ti
diine kane sanalliyagi k'Isa.» 70 Wo Piyer y'a yi
giigira sey. Taŋ booloŋ maŋ kane ɗoŋ a sirpadí
geŋ an i di ruute sey, an'de: «Ki kotto kee wede
soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, kono kee toŋ
ti siiɗo Galile.» 71 Iŋkino maŋ Piyer y'a-ti nîime
tuddí, y'ede: «Wede kun rootiyo eŋ ni ki y' suune
ye! Para maŋ ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ ɗerec ye
maŋ, a golladó!»

72 Wo a kaamiki uzu y'a îile ki sirwe. Aame
geŋ Piyer y'a ilke a ono ɗoŋ Isa yi-ruute, y'ede:
«Ki poone uzu y'a ôola bizí sire geŋ, k'a roota ki
ki n' suune ye, suune ye taŋ aɗo.» Iŋkino maŋ
y'a iise môolo.

15

Isa a ɗaana Pilat
(Matiye 27.1-2,11-26; Lik 23.1-5,13-25; Zaŋ 18.28–19.16)

1 A biza soohe maŋ, kane deero booro
Yawudiyagi pay, deero ɗoŋ seɗeke, ɗoŋ i
dokkiyo Yawudiyagi ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro, an
t'ugiye an di ruute onamaŋ kaŋ soo. Maŋ Isa an
ti y' gittite, tiŋ geŋ an di t'iide, an i di y'ele a bey
Pilat, yoŋ Romeŋ goole siiɗo. 2 Pilat y'a yi tunde,
y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n
gime onamí, y'ede: «Geŋ aa ki rootiyo.»
3 Kane deero ɗoŋ seɗeke geŋ, wede tuuku toŋ
yi rootiyo ono a eedí eedí. 4 Maŋ Pilat y'a yi
tunde sey, y'ede: «Kee ki ki roote munɗa ye ko?
Ki k'ollige ko ono ɗoŋ pay an rootiyto a tukki kee
eŋ me?» 5 Wo ɗe Isa yi d'annugu ɗeɗɗek. Pilat
yi wulle iŋkino maŋ, y'a ziiɗa giggirí.

Booro k'Isa ki tôwwadí

6 Aa daayum Pilat yi d'isiyo a tarnaape Pak
maŋ, y'an d'aɗɗiya t'adda daŋgay wedusu soo
wede ɗoŋ duuru an dehu. 7 Wo aame geŋ adda
daŋgay, i d'ede wede soo sundí Barabas ti ɗoŋ
doolo kaŋ soo an an t'elite ono a ɗuwo an d'iiziga
ɗeyyiso ki tukki Romeŋ. Kane an'ni ziɗɗe kono
aame an iiziga ɗeyyiso geŋ an t'îide wedusu.

8 Iŋkino ɗoŋ duuru an t’iide di Pilat wo an di
y’ tunde, y’an d’ise munɗa wede aa daayum yi
d’isiyo. 9 Maŋ Pilat y’an di ruute, y’ede: «Kun
dehu miŋ n’un t’aɗɗo mozigo Yawudiyagi ko?»
10 Pilat yi rootiyo iŋkino kono yi suune, kane
deero ɗoŋ seɗeke Isa an i y’ele beezí kono an
kolɓiso ti yode. 11 Wo ɗe kane deero ɗoŋ seɗeke
an an t’elite ono a ɗoŋ duuru an d’iyye an di
roote Pilat y’an t’aɗɗe Barabas. 12 Iŋkino maŋ
Pilat y’a tunde ɗoŋ duuru sey, y’ede: «Ɗe wede
kun yi waaku mozigo Yawudiyagi geŋ, kun dehu
ni-d’ise mummino me?» 13 Wo kane an d’iise
ɗollite, an’de: «Ki ti y’ taako ekk’undumu wede
zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko!» 14 Maŋ Pilat
y’an di ruute, y’ede: «Ɗe munɗa ulsu miŋ y’ize
moo me?» Wo ɗe kane an di ɗollite ɓaadaŋ
ki ɓaadaŋ, an’de: «Ki ti y’ taako ekk’undumu
wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko!» 15 Kono
adde ɗoŋ duuru a t’asse geŋ, Pilat y’an di y’uɗɗe
Barabas me, wo y’an di ruute a asigiryagi Isa an
ti y’ girpipe ti marpa*. Saŋ y’an di y’ele an ti
y’ taakey ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí
kaŋ tontilko.

Isa asigiryagi an y’okko maade
(Matiye 27.27-31; Zaŋ 19.2-3)

16 Iŋkino maŋ kane asigiryagi an di-t’iide Isa
k’adda ɓoy ki goole siiɗo, wo eebaŋ asigiryagi
ti doolo toŋ ɓaadaŋ an a-ti’n wiiko pay. 17 An
d’umɓe kalle wede goole teeze† an i di t’usse, wo

* **15:15** 15.15 Marpa: Marpa guzuzu ki ɗoŋ Romeŋ, an ikkimo ki golmodo buru, an a-t’elito malɗali a booha. † **15:17** 15.17 Kalle wede goole teeze: I-kaza kalle moziko.

an di gini kaɗumul k'ahimagi‡ an i-t'usse eedí.
18 Maŋ an i d'iise isiyo toose, an tettiso beezaŋ,
an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no!
Toosadá mozigo Yawudiyagi no!» 19 An di
y'oggiso a eedí ti koyile, an di paɗɗita lee a
tuddí, wo an di dikkiyto, an d'ottilso a ɗaanadí.
20 Aame an ti y'ukke maade maŋ, kalle wede
goole teeze an t'iiɗiba wo an i di t'usse kallagí.
Maŋ Isa an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti
y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí
kaŋ tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu
(Matiye 27.33-44; Lik 23.36-43; Zaŋ 19.16-24)

21 A aɗɗiyadaŋ ti geeger, an a-t'ikkima ti
wede soo iŋkino y'aahiya doome, yoŋ ti geeger
Sireŋ, sundí Simo. Yoŋ geŋ meek' Alegzandire ti
Ripis. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umɓe
undumu taakiya k'Isa. 22 Wo an di t'iide Isa
k'ume wede sundí Golgota, i-kaza ume aa osse
k'eego. 23 A ume geŋ, a Isa an i d'eele toote
k'iŋ̰ŋ̰i biŋ̰ kalsiya ti dunnu sundí mirr, miŋ y'a-
tuuge ki soɓo me. 24 Kane asigiryagi an ti y'
tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ
tontilko, wo kallagí an di dikkiɗa t'urzi k'arɓu
teltel muntelliyo, a wede tuuku i t'ooriyo yi
t'amɓu t'amɓu§.
25 Isa an ti y' tiike ekk'undumu geŋ, a peeɗo
t'ize k'aaɗumu mesuwe. 26 Ekk'undumu an tiike
pakirte eego wo an a-ti riiŋe, an'de: «Yoŋ mozigo
Yawudiyagi.» Geŋ munɗa wede i-d'îide untadí.

‡ **15:17** 15.17 Kaɗumul k'ahimagi: I-kaza kaɗumul moziko.
§ **15:24** 15.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

27 Wo a sirpadí an a-tiike ɗoŋ k’oogire sire, soŋ
t’undumzí a kese k’ammidadí, wo wede soŋ
t’undumzí a kese geeladí. [28 Geŋ a-t’iide a ono
ɗoŋ an riiɲe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de:
«Yoŋ an ti yi gize ti ɗoŋ k’olɗiko*.»]
29 Ɗoŋ aɗɗiya tiŋ geɲ̃ɲ̃o, an di y’ kalɗita wo an
ɗeŋilso eedaŋ, wo an d̃’eesiyo: «Eeyu, kee wede
k’ede Ɓoy Raa k’a kossita wo adda k’onniyo
aɗo k’a y’ooziga geŋ, 30 k’utto tuddá batum
wo t’ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ
tontilko, ki ti ɗeegi!» 31 Kane deero ɗoŋ seɗeke
ti ɗoŋ suuniyo k’oogoro toŋ an di y’okko maade
kay, wo an di rootiyto ti tuddaŋ, an’de: «Yoŋ
ɗoŋ doolo y’an di’n utte miŋ, yi k’aane tuddí
batum yi ki t’utte ye! 32 Yoŋ Almasi Raa yi biire,
wo mozigo ki ɗoŋ k’Izirayel kotto maŋ, aŋkeɲ̃ɲ̃o
t’ekk’undumu geŋ yi ti ɗeegi! Ay wulla yi ti ɗĩiga
maŋ, kaye ay zaapa addey a yode.» Kane ɗoŋ an
tiike a sirpadí toŋ, an di y’ kalɗita iŋkino kay.

Unto k’Isa
(Matiye 27.45-56; Lik 23.44-49; Zaŋ 19.28-30)

33 T’ume peeɗo t’ize diine geŋ, adda siiɗo pay
ume a t’ize zimolo dil a likke bini eesiyo peeɗo
lohe. 34 A eesiyo peeɗo lohe maŋ, Isa y’a iɗili
ti golla awwa, y’ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.»
Geŋ i-kaza: «Raa ki nuŋ, Raa ki nuŋ, moo me ki
ni giigira me†?» 35 Ɗoŋ oŋgo ti diine ɗoŋ i lekkiyo
aŋgeɲ̃ɲ̃o geŋ an d’illiga wo an di ruute, an’de:
«Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.» 36 Wede soo
ti diinayaŋ y’a ukke yi d’umɓe sooso, yi di zulpe

* **15:28** 15.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12. † **15:34** 15.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2.

adda toote suddo k’iŋ̰ŋ̰i k’inda biŋ̰, maŋ yi-t’ele a
biza koyile, yi-t’usse bize k’Isa y’a suuye, wo y’a
ruute, y’ede: «Kun dello, in gi di wolla ɗo Elizi
wenɗa yi etto, yi ti y’ ɗeega maŋ.» 37 Wo ɗe Isa
y’a iɗili ti golla awwa, maŋ y’a-t’ihe. 38 Aame geŋ
alboy wede i ɗikke adde Ɓoy Raa soŋ k’adda soŋ
ki paate geŋ, a t’îhina tar t’awwa a ti ɗiige les.
39 Goole k’asigiryagi meeda ki Romeŋ yi t’îhira
ɗaana k’Isa, yi wulle untadí te, maŋ y’a ruute,
y’ede: «Wede eŋ Ulo Raa ki kotto!»
40 A ume geŋ i d’ede erayi toŋ ede, kane
an t’îhirte ti dokki an di wolliyo munɗa wede
isiyo. Ti diinayaŋ i d’ede Mariyam ere ti siiɗo
Magdalla, Mariyam mekki Zak wede ŋ̰eŋku ti
Zoz, wo soo te Salome. 41 Kane erayi geŋ an
daaniya Isa wo an i di naabiya aame yoŋ a siiɗo
Galile. An di gili ti yode ki Zeruzalem, wo erayi
ti doolo toŋ ɓaadaŋ an iido ti kane me.

Eliyo nuune k’Isa adda muuzo
(Matiye 27.57-61; Lik 23.50-56; Zaŋ 19.38-42)

42 Sulɗi geŋ ize onniyo jima, ɗuwo an okkime
tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi
ti t’eesa. A peeɗo t’ette k’ooriyo maŋ, 43 wede
soo ti geeger k’Arimate sundí Yusup y’a iina.
Yode toŋ maŋ wede goole ti diine ɗoŋ deero
booro Yawudiyagi, wo yi zaapu elkisadí a ettiyo
Moziko Raa kay. Y’a iiɓe edayí, y’a uuney
Pilat, y’a tunde nuune k’Isa kono y’a t’ottiba.
44 Aame Pilat y’illiga Isa y’inda baa maŋ, y’a
ziiɗa giggirí. Iŋkino y’a wiike goole k’asigiryagi
meeda, y’a yi tunde, y’ede: «Isa y’inda ti kaagine
ko?» 45 Aame goole k’asigiryagi meeda yi-ti ruute

maŋ, yi d’iili urzi a Yusup y’a t’amɓe nuune k’Isa
me. 46 Yusup yi d’iwila sotor tuwarwa, nuune’ŋ
y’a ti y’ ɗiige t’ekki undumu wede zaapu t’ekki
bakadí kaŋ tontilko me. Wo y’a n̰ilpe ti sotor
gettiyo, yi-t’ele adda muuzo, tod’te aa urmi an
ittiba mokkolo. Maŋ y’a-ti ɗuŋkile a biza muuzo
zumbulu yeepiyo.
47 Aame geŋ Mariyam ere ti siiɗo Magdalla wo
Mariyam mekki Zoz, kane geŋ an di wolliyo ume
an ele nuune k’Isa me.

16

Balɗiya k’Isa
(Matiye 28.1-8; Lik 24.1-11; Zaŋ 20.1)

1 Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t’iŋgile.
Aame geŋ Mariyam ere ti siiɗo Magdalla,
Mariyam mekki Zak, wo soo te Salome an t’iide,
an d’iwilo egey ɗoŋ eeɗiyadaŋ uŋse kono an i-
t’assigey tukk’Isa. 2 Ti soohe a onniyo dumas,
peeɗo ti-gilo maŋ, an d’iŋgile ki biza muuzo.
3 Wo a urzi an di rootiyto ti tuddaŋ, an’de: «Ɗe
zumbulu a biza muuzo geŋ in ti y’ ɗoŋkiley wee
wee?» 4 Wo an iiney maŋ, an wolliyo zumbulu
goole an a t’ippe a biza muuzo geŋ ɗoŋkilso a
kese.
5 Kane an t’iide k’adda muuzo, wo an wol-
liyo obulsu ti kalle tuware yi-guune a kese
k’ammade. Aame geŋ kane orgiso t’anni ziiɗa
ɓaadaŋ. 6 Wo ɗe wede geŋ y’an di ruute, y’ede:
«Kun orgiɗe ye. Ni suune kun dehu Isa wede ti
geeger Nazaret, wede an ti y’ tiike ekk’undumu
wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko me. Yoŋ
geŋ Raa yi ti y’ bilɗe, yoŋ a en̰n̰o ye. En̰n̰o kun

wollo ume an ziipe nuunayí me. 7 Aŋkeŋ kun'do,
kun an ti kazoy a sanalliyagí wo a Piyer pây, kun
d'eesoy: "Yoŋ y'unni delliyo a siiɗo Galile. A
ume geŋ kun di y' wolley, aakede y'un di ruute."»
8 Iŋkino maŋ t'adda muuzo an t'uɗɗe, an di
ŋoŋŋirso burbur eedaŋ a digge, an t'umbe dokki.
Wo munɗa a wenɗa soo toŋ an i-ki ruute ye kono
orgiso t'anni ziiɗa.

Isa yi kaza tuddí a Mariyam ere ti siiɗo Magdalla

[9 Onniyo dumas ti soohe walak Isa yi bilɗe
maŋ, ki poone y'a gize tuddí a Mariyam ti siiɗo
Magdalla, tode ere yi d'ilmo siitanɗani sarat
t'ettú. 10 Tode gette t'an d'iide rabila a ɗoŋ i likke
ti yode, kane an t'ize sommagi dondoŋ an isiyo
môolo. 11 Wo aame an illiga t'an ruute Isa yoŋ
zeere ti yi wullo toŋ, onamtú an ki d'umɓe ye.

Isa y'an kaza tuddí a sanalliyagi sire

12 Saŋ maŋ Isa y'an ti gize tuddí t'urzi doolo,
aame geŋ an d'ikkima ti sanalliyagi kane sire an
amɓe k'adda k'ille ti paate. 13 Kane sanalliyagi
sire geŋ an di-gime ki Zeruzalem, an an t'îide
taaya a ɗoŋ oŋgo, wo toŋ maŋ onamaŋ an ki
d'umɓe ye pây.

Isa y'an kaza tuddí a sanalliyagi kane koomat makumu soo

14 Saŋ maŋ Isa y'an di gize tuddí a sanalliyagi
kane koomat makumu soo, an ti guune omɓo.
Aame geŋ y'an di'n iise aapuɗu, y'ede: «Zaapu
k'adduguŋ a nuŋ umbo, biza k'ulbuguŋ zakiɗi,

kono ɗoŋ an ni wulle ni bilɗe an un kaza toŋ,
kun k'amɓu onamaŋ ye!»
15 Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda
duniya pay, kun an kazitoy Rabila Majjaanawa
a ɗuwo pay. 16 Wede yi ziipa addí a Isa wo an
ti y' zuyya batem maŋ, Raa y'a y'utta. Wo ɗe
wede yi ki ziipa addí a Isa ye maŋ, booro Raa t'a
yi seeɗa. 17 Ɗoŋ i zaapa addaŋ a nuŋ geŋ, eŋ̰ŋ̰o
sulɗi k'armika an d'isa a kiza toogo Raa ti kan̰e
me: an di limmita siitanɗani ti sundó, an d'orba
t'ono ɗoŋ doolo. 18 An seɗɗa mimbayi ti beyɗaŋ,
an siɓa inda k'unto toŋ, munɗa soo toŋ i ki'n isa
ye. An di zaapa beezaŋ a tukki ɗoŋ k'eeni, wo
kane geŋ an t'oona bee.»

Eŋgilso k'Isa k'awwa ki kandaane

19 Aame Galmeega Isa y'an ti ruute iŋkino
maŋ, Raa y'a y'umɓe k'awwa ki kandaane, y'a-
guune a ammade Raa. 20 Wo kane sanalliyagi
an di tiipe k'adda duniya pay kazita Rabila
Majjaanawa. Wo Galmeega ti kane, y'an di'n
noogiyo ti sulɗi k'armika, i-kaza onamaŋ geŋ
ɗerec.]

Mattup ki Taasuwa ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mukulu)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
523c1c0a-f8ac-5d2f-aebe-7063b0de6b23